

1 CORINTIOS

¹ Anin ja rin Pablo in apóstol rxin ja Jesucristo jari' samaj Dios yoyon chwe. Anin wachbil ja kach'alal Sóstenes nkatz'ibaj jawa' carta ri' ² in nkatakel ewq'uin wach'alal ja rix iglesia ja rixc'o chipan ja tinamit Corinto. Ja Dios arja' ixrparti'in chi neban ja rsamaj pro xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja Cristo Jesús ja tok rbanon queri' chewe. Arja' ixrcha'on chi ixocnak ix tinamit rxin in ma eyon ta ixix ja rbanon queri' chewe, queri' rbanon chique chakaja' canojel ja winak ja nquinataj rubi' ja kajaw Jesucristo xa nak ta chi tinamital ec'o wi'. Ja Jesucristo arja' cajaw eje'e' in kajaw ajoj chakaja'. ³ Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari' xtecochij más tre ja katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo.

⁴ Anin ni nmaltioxij wi' tre ja katata' Dios rmal ja rutzil ja recochin tre jari' yatajnak chewe pro xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja Cristo Jesús tok yatajnak chewe. ⁵ Cani' tre ja rtzobal Dios janila yatajnak chewe chi neya' rbixic in janila ch'obtajnak emwal chakaja' jari' cani' jun nimlaj meba'il yatajnak chewe pro xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja Jesucristo tok yatajnak chewe. ⁶ Ja Dios arja' samajnak pa tak ec'aslemal jari' xyabej eseguro chi ni katzij wi' nojel ja kabij ajoj chewe tre nak rbanic ja Cristo. ⁷ Queri' ebanon, mta falta chewe tre ja nkacochij je'e tre ja rEspíritu Santo in kas nixquicoti chi raybexic ja kajaw Jesucristo ja tok xtipi chic jutij. ⁸ Ja Dios arja' ni mta wi' ja maquita xtiq'ueje' ewq'uin maquita xtuya' chewe chi cow nixpe'i. Queri' nuban chewe utzc'a chi majun nak ta

xquixchapbexi ja tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesucristo. ⁹ Como ja Dios arja' ni mta wi' ja maquita xtuban cumplir ja rtzujun chewe, arja' xixsiq'uini in xbij chewe chi ix rachbil chic ja Ralc'wal jari' ja kajaw Jesucristo.

¹⁰ Pro camic wach'alal anin congana nban recomendar chewe chi xta jun neban. Pa rubi' ja kajaw Jesucristo nbij chewe ewanojelal chi xta jun neban, maxta ca'i' oxil grupo teban. Pro ja kas nwajo' chewe chi xta jun nech'ob in xta jun nel wi' ja nechomij je'e. ¹¹ Queri' nbij chewe wach'alal como anin xurkaj rbixic wq'uin chi c'o ch'a'oj neban chibil tak ewi'. Ja rec'o pa rochoch ja kach'alal Cloé eje'e' xe'urbin chwe. ¹² Bix chwe chi xa división neban como jun nbij: —Anin in xin Pablo, ne'e, in jun chic nbij: —Mni, anin in xin Apolos, ne'e, in npi chic jun nbij: —Mni, anin in xin Cefas,* ne'e, in npi chic jun nbij: —Mni, anin in xin Cristo, ne'e. ¹³ Queri' taka'an ja rbixic xurkaj wq'uin pro ¿la e oxil quiiji' la'an ja Cristo nech'ob ixix? ¿La anin on xinrip chwach cruz pan ecuenta chewi'? ¿La pa nubi' la'an anin ixbanon bautizar chewi'? Jari' ma queri' ta wach'alal. ¹⁴ Maltiox chi Dios chi ma anin ta xinbano bautizar ewxin, xa e ca'i' chewe ja xenuban bautizar, jun, ja kach'alal Crispo in jun chic ja kach'alal Gayo. ¹⁵ Maltiox chi Dios ja ma xixnuban ta bautizar como anin ni majun ngana c'o ta jun xtibin ta chwe chi pa nubi' anin ja tok xixban bautizar. ¹⁶ In chakaja' xenuban bautizar ja rec'o pa rochoch ja kach'alal Estéfanos xarwari' maturkaj chwe ja wi' c'a ec'o na más chewe ja xenuban bautizar. ¹⁷ Maltiox chi Dios como ja Cristo arja' xinrutakel cuq'uin winak pro ma rmal ta chi nenuban bautizar pro jari' xinrutakel cuq'uin utzc'a chi neny'a' rbixic chique ja utzlaj tzij

* 1:12 Cefas tibij tzij Pedro.

xin Jesucristo ja nuc'ut chikawach nak rbanic ja totajem xin Dios. In chakaja' ma nimak tak tzij ta ncojon ta chi rbixic ja utzlaj tzij. Ja wixta xa jule' nimak tak tzij ncoj chi rbixic maquita nch'obtaj ari' cumal ja winak ja nbij chique, maquita nch'obtaj ari' cumal chi ja rcamic ja Cristo chwach cruz congana jun nimlaj poder rc'amoto chake ja rok winak.

¹⁸ Ec'o c'a winak masqui bien nkach'ob chiquewach nak rbanic ja rcamic ja Cristo chwach cruz pro eje'e' xa pa tz'anem nquecoj wi'. Eje'e' ri' winak ja cuc'an ja bey ja xa neruc'amel chipan ja nimlaj rpokonal. Pro ja chake ajoj ja kuc'an ja bey ja nokruc'amel chipan ja totajem xin Dios bien ch'obtajnak kumal chi ja rcamic ja Cristo chwach cruz jari' c'amyonto ja nimlaj poder xin Dios chi kato'ic.

¹⁹ Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ja Dios ri': —Ja winak ja congana cotak, anin can nsach na ja nimak tak na'oj ja nquiyabej quek'ij in nyoj na quina'oj chakaja' ja congana jakal quewi'. Queri' ja tz'ibtal can.

²⁰ Camic ¿bar c'a ec'o wari' ja winak ja congana cotak? ¿Bar c'a ec'o wari' ja maestro ja congana kajnak pa quewi' ja ley xin Dios? ¿Bar c'a ec'o wari' ja ch'a'onela' ja re rxin awa' tiempo ri'? Jari' ni ma ec'o ta chwach ja Dios. Pro ja rbanon ja Dios arja' xa pa tz'anem xucoj wi' ja nimak tak na'oj quixin winak ja xa xin rwach'ulew.

²¹ Queri' xuban ja Dios, congana xucoj ja rna'oj como arja' ni rchominto wi' chi mta moda xtawotakij ta nak rbanic ja Dios ja xta ana'oj atat ayon xtacoj chi rotakixic. Rmalc'ari' tok xuya' ajoj chake chi nkaya' rbixic ja Jesucristo chique ja winak in tok nkaya' rbixic chique jari' nertobej ja nyuke' quec'u'x ruq'uin pro ja c'a winak ja matiyuke' quec'u'x ruq'uin eje'e' xa pa tz'anem nquecoj wi'.

²² Como ja raj Israel ja

tok naya' rbixic ja Jesucristo chique, eje'e' ni nquic'utuj wi' jun milagro chawe ja nac'utbej chiquewach ja wi katzij ja nabij chique. In chakaja' ja raj Grecia xa ja' nqueya' quixquin tre ja nimak tak na'oj quixin winak ja xa xin rwach'ulew. ²³ Pro ja c'a rajoj nkaya' rbixic ja Cristo pro jun Cristo ja camsax chwach cruz. Pro ja tok nkabij chi camsax chwach cruz ja Cristo jari' xa ofensa rc'amonto chique ja raj Israel in chakaja' ja ma e aj Israel ta xa pa tz'anem nquecoj wi'. ²⁴ Pro ja chake ajoj ja rokcha'on rmal ja Dios wi ok aj Israel owi ma ok aj Israel ta bien kotak chi ja Cristo ja camsax chwach cruz ruq'uin arja' nkawil wi' ja poder xin Dios in ruq'uin arja' nkawil wi' chakaja' ja na'oj xin Dios. ²⁵ Queri' nbij chewe como ja tok nkaya' rbixic ja Cristo chi camsax chwach cruz masqui xa pa tz'anem ncoj wi' cumal ja winak pro ja rcamic chwach cruz jari' nucoj ja Dios ja nokrtobej chipan ja kil kamac. Pro ja quina'oj winak jari' ni maticowin wi' xkoruto' ta chipan ja kil kamac. Ja rcamic ja Cristo chwach cruz masqui nbix tre chi mta poder rc'amonto pro majun winak xtik'i'o ta ja rpoder.

²⁶ Queri' nbij chewe wach'alal como bien turkaj chewe chi ixix xewil ja totajem xin Dios masqui xa ix tak sencillo. Xa ma e jaru' ta chewe ja kas ta e preparado netz'at cumal winak in xa ma e jaru' ta chewe chakaja' ja kas ta nimak quek'ij in chakaja' xa ma e jaru' ta chewe ja re calc'wal nimak tak winak. ²⁷ Pro quewa' xuban ja Dios ri', ja winak ja nbix chique chi xa e nacnak tak winak wawe' chwach'ulew eje'e' ri' ja xerucha' chi xe'oc rtinamit. Queri' xuban jari' xyabej queq'uix ja winak ja congana cotak. Arja' xerucha' ja ma nimak ta quek'ij rxin ja rwach'ulew jari' xyabej queq'uix ja congana nimak quek'ij. ²⁸ Arja' xerucha' ja winak ja ma e calc'wal ta nimak tak winak, jule' winak ja ni ma e vale ta chiquewach cach

tak winak, banon na chique ni ma ec'o ta. Queri' xuban ja Dios jari' xerkajsbej ja winak ja congana nimak quek'ij, xuban chique ni ma ec'o ta. ²⁹ Queri' xuban chique utzc'a chi majun winak c'o ta nak ta ja xtiyabej kaj ta ruk'ij ruyon chwach ja Dios. ³⁰ Dios c'a yoyon chewe nojelal. Arja' yoyon chewe jun c'ac'a c'aslemal pro xa rmal ja Cristo Jesús chewi' tok rya'on chewe. Arja' takoto rxin ja Cristo chi kato'ic in xa rmal ja Cristo ja tok yatajnak chake ja na'oj xin Dios in xa rmal ja Cristo chakaja' tok Dios nokruc'ul in nuban chake cani' mta kil kamac in xa rmal ja Cristo chakaja' tok k'ij k'ij noc más ch'ajch'oj ja kanma in xa rmal ja Cristo chakaja' tok ma ok preso chi ta pa ruk'a' ja il mac in noketotaj na chijutij. ³¹ Como Dios yoyon chake nojelal chewi' tok nbij chewe, maxta c'o jun tuya' kaj ruk'ij ruyon, mejor ruk'ij ja kajaw Dios tiya'a' como queri' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios.

2

¹ Ja c'a ranin wach'alal tok xinekaj ewq'uin xinya' rbixic chewe ja utzlaj tzij xin Dios ja nc'utu chikawach nak rbanic ja Jesucristo pro ma nimak tak tzij ta xincoj chi rbixic in ma nimak tak na'oj ta quixin winak xincoj ta chakaja'. ² Como anin tok maja'n quinbe ewq'uin bien xinch'ob kaj pa wanma chi tok xquinekaj ewq'uin solo Jesucristo ja neny'a'a' rbixic chewe pro jun Cristo ja camsax chwach cruz. ³ Ja c'a tok xinq'ueje' checojol bien xurkaj chwe chi anin xin way xin ya', congana nxben wi' como ja samaj congana al xinna'. ⁴ Bien turkaj chewe jani' ja ntzobal ja tok xinya' rbixic ja rtzobal Dios chewe. Ma xinbij ta jule' nimak tak tzij chewe ja xixnbochibej ta, ma xincoj ta nimak tak na'oj quixin winak. Pro ja tok xintzizon ewq'uin bien xetz'at chi congana samaji ja rEspíritu Santo, congana samaji ja poder xin Dios in tri'

xetz'at wi' chi ni katzij wi' ja xinbij chewe. ⁵ Queri' nrajo' ja Dios utzc'a chi bien ntique'e ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo pro ma rmal ta nimak tak na'oj quixin winak tok ntique'e, rumac ja poder xin Dios ja xetz'at.

⁶ C'o nac'a ja nimak tak na'oj ja nkach'ob chiquewach ja kach'alal ja bien tiquili ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo pro jari' ma nimak tak na'oj ta ja xa xin rwach'ulew in nixtac'a nimak tak na'oj ta chakaja' quixin nimak tak winak ja nebano mandar wawe' chwach'ulew, jule' winak ja xa nekajsax na rmal ja Dios. ⁷ Pro ja nimak tak na'oj ja nkach'ob chiquewach ja kach'alal jari' na'oj xin Dios, jule' na'oj ja ma k'alasan ta nabey, awatal chiquewach winak. Jawa' nimak tak na'oj ri' ni rch'obonto chi wi' ja Dios ja tok maja'n titz'ucarsaj ja rwach'ulew, ni rchominto chi wi' chi nuya' na chake chi nkuc'aj na jun c'aslemal ja congana nim ruk'ij ja cani' rc'aslemal arja'. ⁸ Pro jawa' nimak tak na'oj xin Dios ri' ma xch'obtaj ta cumal ja k'etol tak tzij ja nebano mandar wawe' chwach'ulew, ni majun chique ch'obtaj ta rmal. Ja c'a wixta ch'obtaj cumal maquita c'a querip ari' chwach cruz ja kajaw Jesucristo ja ni rxin wi' chi c'aslemal xin Dios rc'an. ⁹ Pro ja c'a queban, queri' ja cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij ri': —Ja Dios c'oli ja rchominto ja nuya' na chique ja winak ja ne'ajo'n rxin pro jari' ni majun winak rtz'aton ta ruq'uin ta rwach in nixtac'a rc'axan ta ruq'uin ta rxquin in nixtac'a ch'obtajnak ta rmal pa ranma chakaja', ne'e. ¹⁰ Pro jari' rk'alasan chic chikawach ajoj ja Dios, tokori' xk'alajas ja tok xutakto ja rEspíritu Santo kuq'uin chi ja' Espíritu Santo nch'obo chikawach. Queri' nbij chewe como ja rEspíritu Santo arja' ni majun ja maquita nekaj wi' ja rpensar, bien rotak

nojel ja nuch'ob kaj ja Dios ja rawatal chiquewach winak.
¹¹ Mchita jun nak chi ta otakyon ja nuch'ob kaj ja Dios, xa ruyon ja rEspíritu Santo otakyon. In cani' chake ajoj chakaja' ja rok winak, mta jun kach winak otakyon ta ja nkach'ob kaj pa tak kanma pro xa kayon kaj ajoj kotak.
¹² Ja c'a rajoj yatajnak chake ja rEspíritu Santo ja takto rmal ja Dios pro jari' Espiritu xin Dios, ma xin rwach'ulew ta. Jari' Espiritu Santo arja' takto kuq'uin rmal ja Dios utzc'a chi arja' nurch'obo' chikawach nak rbanic nojel ja kacochin tre ja Dios ja ni rchominto wi' ojer chi nuya' chake. ¹³ Ja nch'ob chikawach rmal ja rEspíritu Santo jari' nkach'ob chic ajoj chiquewach jule' chic xarwari' ja tzij ja nkacoj chi rch'obic chiquewach ma ja ta jule' nimak tak tzij ja c'utun ta chikawach cumal winak pro ja tzij nkacoj jari' ja c'utun chikawach rmal ja rEspíritu Santo. Queri' c'a nkaban, ja tijonem ja nya' chake rmal ja rEspíritu Santo jari' nkach'ob chiquewach jule' chic winak pro jule' winak ja neyo' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nbano mandar pa tak canma.

¹⁴ Pro ja winak ja matiqueya' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nbano mandar pa tak canma eje'e' xa nquech'a' ja nc'ut je'e chiquewach rmal ja Espiritu Santo. Nquech'a' como xa pa tz'anem nquecoj wi'. In ni mta wi' moda ja xtich'obtaj ta cumal nak rbanic como jari' macatcowini nach'ob ja maquita c'oli ja rEspíritu Santo nuc'an awxin chi rch'obic. ¹⁵ Pro ja tok nkaya' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nbano mandar pa tak kanma jari' bien nch'obtaj kumal nojel ja nc'ut je'e chikawach rmal pro ja winak ja matiqueya' lugar tre eje'e' ni majun chique xticowin ta xtuch'ob ta jani' ja kana'oj ajoj. ¹⁶ Queri' rbanic cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij ri': —Ni majun winak xticowin ta xtirotakij ta jani' rna'oj ja Dios ja xta ruyon kaj, ni majun winak xticowin ta xtuya'

ta jun paxbanem tre ja Dios. Queri' ja tz'ibtal can. Pro ja rajoj ocnak rna'oj ja Cristo chake chewi' tok matich'obtaj cumal ja jule' chic winak jani' ja kana'oj.

3

¹ Ja c'a ranin wach'alal ma xumaj ta ja xinya' ta chewe ja tijonem ja cani' nya' chique ja winak ja neyo' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nbano mandar pa tak canma. Pro ja tijonem ja xinya' na chewe jari' ja cani' nya' chique ja winak ja xa quivoluntad eje'e' nqueban kaj queyon, xinya' chewe ja cani' nya' chique ja winak ja xa ma cow ta ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Cristo. ² Ja tijonem xinya' chewe jari' xa sencillo. Cani' chique ja tak yaqui'a' eje'e' xa tz'um nya' chique, ma way ta. Ma xinya' ta chewe ja tijonem ja más na nuya' ewachok'ak' como ixix xa matich'obtaj emwal tri' in ni taka'an ma ch'obtajnak ta wi' emwal camic chakaja'. ³ Ma ch'obtajnak ta como niquirwari' emajon rbanic camic, xa evoluntad ixix neban kaj eyon. Como ixix solo aquiakarem, solo ch'a'oj in solo división c'o checojol ¿la ma ja ta c'ari' nc'utuwi nech'ob ixix chi xa evoluntad ixix neban kaj eyon, la ma ja ta c'ari' nc'utuwi nech'ob ixix chi xa ix junan cuq'uin ja winak ja mta Espíritu Santo pa tak canma? ⁴ Como jun nbij: — Anin in xin Pablo, ne'e, in jun chic nbij: —Mni, anin in xin Apolos, ne'e. Ja tok xa queri' neban ¿la ma ja ta c'ari' nc'utuwi chi xa ix junan cuq'uin winak ja mta Espíritu Santo pa tak canma?

⁵ ¿Nak c'a ocnak wi' ja rApolos nech'ob ixix in nak c'a inocnak wi' anin chakaja'? Ajoj xa ok moso rxin ja kajaw Jesucristo. Ja c'a tok yuke' ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo kumal jari' Dios banowi, ma ajoj ta. Ajoj xa rbanic kaban ja samaj ja xuya' chake ja Dios chi ok ca'i'. ⁶ Ixix ix cani' jun tijco'm rxin ja Dios, arja' nyo' chewe chi nixq'uiyi no

ja xinban anin cani' xintic ja tijco'm in ja xuban ja rApolos cani' xya'aj. ⁷ Queri' rbanic wach'alal, ma ja ta nim ruk'ij ja nticowi ja tijco'm nixtac'a nim ta ruk'ij chakaja' ja nya'an rxin pro xa ruyon ja Dios ja nim ruk'ij como arja' nyowi ja rq'uiybal. ⁸ Ja nticowi ja tijco'm rachbil ja nya'an rxin xa e junan chi e ca'i', e moso, jani' ja samaj nqueban chi e ca'i' jari' ja rtojbilil nyataj na chique chi e ca'i' chakaja'. ⁹ Queri' nbij chewe como ja Dios arja' yoyon chake nojel awa' wari', arja' yoyon chake chi nkachbilaj ki' chi rbanic ja rsamaj, arja' yoyon chewe chi ixocnak ix cani' rtijco'm in chakaja' arja' yoyon chewe chi ixocnak ix cani' rochoch. ¹⁰ Ja c'a ranin xinoc in cani' jun banol jay ja pa'l trij jun samaj pro jun banol jay ja bien nch'obtaj rmal nak ja nrajo' ja samaj. Pro xa rmal ja samaj xincochij tre ja Dios tok xincowini xinban ja samaj. Ja samaj xincochij tre ja Dios jari' xincoj chi rtiquic ja rsimiento'il ja jay. Ec'o na jule' chic ja rajsamajela', eje'e' quimajon etijoxic jari' nqueban cani' quimajon rcojic jule' material chi rbanic ja jay rxin Dios ja nqueya' parwi' ja rsimiento'il. Pro kas tiquibana' cuenta chiquijujunal nak xtiquecoj parwi'. ¹¹ Como ja simiento'il jari' tiquil chic, jari' Jesucristo, majun nak ta xticowin ta xtutic chi ta jun rsimiento'il ja jay rxin Dios ja junwi' chi ta. ¹²⁻¹³ Ja c'a rajsamajela' eje'e' nerila' na jun k'ij tok bien nk'alajin na jani' ja material ja quicojon parwi' ja rsimiento'il ja jay chiquijujunal. Wi congana buena ja material quicojon parwi' cani' tre oro, cani' tre plata in cani' tre abaj ja nraproti ja nimak rjil owi ma kas ta buena ja quicojon parwi' cani' tre che', cani' tre q'uim in cani' tre patz'am xarwari' bien nk'alajin na como ja nimplaj k'ij xin juicio jari' nk'alasani. Ja samaj quibanon chiquijujunal jari' nk'axax na pa k'ak' in chipan ja k'ak' nc'ambajax wi' ja wi nucoch' owi xa nq'uis chipan ja k'ak'. ¹⁴ Ja rajsamajela' wi xtucoch' ja k'ak' ja material ja

quicojon parwi' ja rsimiento'il ja jay jari' c'o jun rtojbalil nyataj na chique. ¹⁵ Ja c'a wi ma xtucoch' ta ja k'ak' ja quisamaj, wi xa nc'ati jari' xa nquitz'ila' ja samaj ja quibanon pro ja reje'e' netotaji xarwari' cani' c'o jun k'ak' nek'ax na chipan.

¹⁶ Ja c'a rixix ¿la ma ewotak ta c'a chi ix templo rxin ja Dios? ¿La ma ewotak ta c'a chi ja rEspíritu Santo rbanon tre ja rewanma cani' rochoch? ¹⁷ Ja wi xa nayoj ja rochoch Dios queri' c'a nuban ja Dios chawe atat chakaja', arja' nuyoj ja rac'aslemal. Como ja rochoch ja Dios más k'axnak chi na nim ruk'ij. Kas turkaj chewe chi ixix c'ari' ja rix rochoch ja Dios.

¹⁸ Maxta teban kaj engañar ewi' eyon. Ja wi c'o jun chewe wi nuch'ob kaj chi congana nimak tak na'oj xin rwach'ulew rotak, mejor ja nuban, tibana' como cani' jun ti nacnic. Quirtari' nuban utzc'a chi xtiyataj tre ja na'oj xin Dios. ¹⁹ Queri' nbij chewe como ja nimak tak na'oj ja xa xin rwach'ulew jari' xa pa tz'anem ncoj wi' rmal ja Dios. Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Ja Dios arja' xa cani' pa trampa neruya' wi' ja winak ja congana cotak como ja nimak tak na'oj nquecoj xa noc cani' jun trampa ja nchapo quixin, ne'e. ²⁰ In c'o chic jun tz'ibtal can quewa' nbij ri': —Ja kajaw Dios arja' bien rotak chi ni majun rsamaj ja nimak tak na'oj quixin winak ja xa xin rwach'ulew, queri' tz'ibtal can. ²¹⁻²² Queri' c'a rbanic wach'alal in rmalari' nbij chewe, maxta c'o jun chewe ja xta ruq'uin jun winak tucoj wi' ri' in xta rmalari' xtumaj ta rya'ic kaj ruk'ij ruyon. Maxta wq'uin anin tecoj wi' ewi' nixtac'a ruq'uin ta ja rApolos in nixtac'a ruq'uin ta ja Cefas como ajoj c'ol ek'a' chake ewanojelal, ok ewxin. Ni majun nak ta ja winakarsanto je'e rmal ja Dios ja maquita ewxin ja maquita c'oli rc'amonto chewe cani' tre ja caj in rwach'ulew, cani' tre ja newil je'e chipan ja rec'aslemal,

cani' tre ja camíc, cani' tre ja majtajnak rbanic je'e chipan ja tiempo ja rokc'o wi ri' in cani' tre ja maja'n tibantaji chakaja'. Ni majun nak ta ja maquita ewxin ja maquita c'oli rc'amonto chewe chi eto'ic. ²³ Pro ja c'a rixix ix rxin Cristo. Ja c'a Cristo arja' rxin Dios.

4

¹ Ja c'a rajoj wach'alal kas ta xtich'obtj emwal chi xa ok tak moso rxin ja Cristo in ya'on chi kakul chi nkaya' rbixic ja utzlaj tzij xin Dios ja ma k'alsan ta nabey. ² In tre jun achi tok c'oli ya'on chi rukul rmal ja rpatrón jari' congana rjawaxic tre chi ni nuban wi' cumplir ja nbix tre rmal ja rpatrón chi nuban. ³⁻⁴ Pro ja kajaw Jesucristo xa ruyon arja' c'o ruk'a' tre chi nbij pon wi nbanon cumplir owi mani. Pro wi ixix nixbin pon chi ma nbanon ta cumplir in chakaja' xa nak ta chi winakil ja rocnak k'etol tzij wawe' chwach'ulew wi arja' nbin pon chi ma nbanon ta cumplir jari' ma kas ta ninocla' il chwach. In nixtac'a anin ta chakaja' c'o ta nuk'a' tre chi xtinbij pon ta wi nbanon cumplir owi mani. Masqui anin nna' kaj camic chi mta ja ma utz ta nbanon pro matibij tzij ari' chi mta, maxla c'oli pro xa mta nnaben. Pro xa ruyon ja kajaw Jesucristo ja c'o ruk'a' chwe chi nuk'et tzij chwij. ⁵ Ja c'a tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesucristo jari' tiempo xin k'etoj tzij rmalc'ari' nbij chewe chi ma tek'etla' pon chi ta tzij ixix trij jun winak. Ja c'a tok xtipeti ja kajaw Jesucristo arja' nlasaj na pa sakil nojel ja rawatali, arja' nk'alasaj na chakaja' nojel ja nkach'ob kaj pa tak kanma. Ja c'a tok xtik'alastaj rmal c'ac'ari' ja Dios arja' xtibin chake chikajujunal wi utz kabanon owi mani.

⁶ Nojel awa' xinbij chewe ri' wach'alal jun ejemplo c'awa' chewe. Anin xincoj wi' chipan ja rejemplo in xincoj ja rApolos chipan chakaja', ja kas ngana anin c'o

ta rc'amonto chewe. Xinch'ob chewach chi anin wachbil ja rApolos xa ok moso rxin ja Jesucristo. Jari' xinch'ob chewach utzc'a chi newotakij ja nc'ut chikawach rmal ja rtzobal Dios chi ma winak ta ja neya' quek'ij. Ja kas nwajo' anin, ni ta majun chewe congana ta nim xtuna' kaj xtibij ta tre jun kach'alal: —Anin más na buena ja nmaestro ja bar ncojon wi' wi' pro ja rawxin atat ma kas ta buena, xtiche' ta. ⁷ Ja c'a wi c'o jun nuna' kaj chi congana nim pro ¿nak c'a bin tre chi arja' más nim ruk'ij chiquewach ja jule' chic kach'alal? ¿La ma Dios ta c'a sipan tre nojelal ja c'o ruq'uin? Ja wi xa rcochin tre ja Dios ¿nak c'a tre tok nyabej kaj ruk'ij ruyon, nak c'a tre tok nuban tre cani' xa ma sipan ta?

⁸ ¿La ixnojnak chi c'a ixix tre ja rtzobal Dios, la mchita c'a nc'atzin chewe? ¿La c'o chi c'a ewq'uin ixix nojel ja meba'il xin Dios? ¿La ixocnak chi c'a ixix ix rey nabey chikawach ajoj chipan ja gobierno xin Dios? Congana ta buena ari' ja wixta ixocnak chic ix rey como jari' ajoj jun ta c'ari' okocnak chic rey ewq'uin chakaja'. ⁹ Congana ta buena ja queri' como ja rajoj camic congana majtajnak rbanic pokon chake cumal winak. Ja nch'ob anin ja Dios arja' rya'on lugar chique ja winak chi quibanon chake ja rok apóstol ni ma ok vale ta, quibanon chake cani' k'eton chic tzij chakij chi nokcamsaxi. Queri' nbij chewe como mta ja maquita k'alajinnak wi' ja rpokonal katijon, bien k'alaj chiquewach winak in bien k'alaj chiquewach ángel chakaja'. ¹⁰ Ajoj tok nkaya' rbixic ja Cristo chique ja winak xa ok nacnak tak winak nokche'xi cumal no ixix nena' kaj chi congana ewotak chic nojelal tre nak rbanic ja Cristo. Ajoj ma kas ta ok fuerte no ixix congana ix fuerte nena' kaj. Ixix congana nixban respetar no ajoj xa itzel nokt'ati. ¹¹ Ja c'a rpokonal c'a majtajnak na chakij camic cani' tre wa'al chakichi' in cani' tre katziak kas tak

lawulo' chic chakij. C'o je'e noc k'a' chakij in mta kochoch ja ni ta kaxin wi'. ¹² Congana nokcosi, noksamaj ruq'uin kak'a'. Ja tok noktz'uji tok nokyok'i cumal winak ja c'a nkaban, utzil xin Dios nkac'utuj pa quewi'. Ja tok nban pokon chake nkacoch', matikaya' rjil rc'axel. ¹³ Ec'oli nebin chake chi xa ok itzel tak winak pro ajoj nkach'ob chiquewach pan utzlaj tzij. Ja banon chake cumal ja winak wawe' chwach'ulew xa ok cani' k'ayis ja nel pa mes, xa ok cani' nakun ja xa tz'il nch'akixel in niquirwari' majtajnak rbanic chake camic.

¹⁴ Nojel awa' xintz'ibaj chewe ri' ma rmal ta chi q'uibal xtena' ta rmal, ma queri' ta. Pro nojel awa' wari' jun paxbanem chewe, nbanon chewe ix cani' chak'laj tak walc'wal. ¹⁵ Ix walc'wal como anin xinyo' rbixic chewe ja utzlaj tzij xin Cristo Jesús in rmalari' tok xa jun ebanon ruq'uin camic. Masqui e lajuj mil maestro xquewinakari ja nech'obo chewach nak rbanic ja Cristo pro ni xa nuyon wi' anin inocnak etata' chwach ja Dios. ¹⁶ Como anin in etata' rmalc'ari' tok congana nban recomendar chewe chi nec'am ja rejemplo ja nmajon rya'ic chewach. ¹⁷ Queri' nwajo' chewe in xc'a rmalari' tok xintakel ewq'uin ja Timoteo. Ja c'a Timoteo arja' cani' chak'laj walc'wal, arja' ni nuban wi' cumplir ja najo'x tre rmal ja kajaw Jesucristo chi nuban. Xintakel ewq'uin utzc'a chi arja' nernataj chewe jani' ja rejemplo ja nya' anin chiquewach ja kach'alal ja tok nch'ob chiquewach nak rbanic ja Cristo. Jari' ejemplo ja nya' anin chiquewach ja riglesia pro chiquewach canojelal xa nak ta chi tinamital ec'o wi'. ¹⁸ Pro ec'oli checojol, eje'e' congana e nimak nquena' kaj in quewa' nquibij ri': —Ja Pablo xa nxbej ri' npeti kuq'uin, neche'e. ¹⁹ Pro anin can ninbe ewq'uin chanim wi xtiya' lugar chwe rmal ja kajaw Dios chi ninbe. Ja c'a tok xquinekaj ewq'uin bien ntz'at na nak quibanic ja jule' winak ja kas e nimak nquena' kaj.

Nixtac'a xtinya' ta jutz'it caso tre ja jule' tzij nquibij ja ni majun poder rc'an pro bien ntz'at na ja wi c'oli ja poder xin Dios cuq'uin owi mani. ²⁰ Queri' nbij chewe como ja tok nsamaji ja gobierno xin Dios pan ac'aslemal jari' ma chaka ta nabij jule' tzij pro c'oli ja poder xin Dios awq'uin. ²¹ Ja c'a camic ewq'uin ixix c'o wi' nak nban chewe ja tok xquinekaj ewq'uin, wi pa ch'olinem nintzijen ewq'uin in nixnuban castigar owi nechomij pon ewi' utzc'a kas lok' nkana' ki' in pa qui'il noktzijoni.

5

¹ C'o taka'an jun itzelal bantajnak checojol elnak rbixic como c'o jun chewe xuc'am ja rte'bal. Jari' congana itzel na, xna' xa ma queri' ta nqueban ja winak ja ma cotak ta rwach ja Dios. ² Pro ixix taka'an c'a emajon na rya'ic ek'ij pro ja kas yatal chewij bis ok'ej ta xeban, xewasajel ta ja rachi checojol ja banowi ja ritzelal. ³ Como anin nch'obon chic nak rjawaxic chi nban tre ja rachi. Masqui anin ma inc'o ta ewq'uin pro ja respíritu wxin jari' c'ol ewq'uin. ⁴ Anin xinban cani' inc'ol ewq'uin in pa rubi' ja kajaw Jesucristo xink'et tzij trij ja rachi ja banowi ja ritzelal. Quewa' neban ri', ja tok emolon chic jutij ewi' ewachbil ja respíritu wxin in tok c'oli ja poder rxin ja kajaw Jesucristo checojol ⁵ tokoc'ari' xtewasajel checojol ja rachi, xtoc pa ruk'a' ja Satanás in ja c'a rcuerpo xtutij na rpokonal pa ruk'a' ja Satanás. Queri' ta c'a neban tre utzc'a chi ja respíritu rxin jari' matitz'iloixi pro ntotaji tokori' tok xterila' ja nimplaj k'ij ja tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesús.

⁶ Pro ma rubey ta ja rebanon ja xa neya' nojoj ek'ij eyon pro c'ol itzelal bantajnak checojol. ¿La ma ewotak ta c'a chi ja ritzelal queri' nuban ja cani' nuban ja levadura? Como ja levadura masqui xa tutz'it pro nbe pa nim, npaxij

ri' chipan ja k'or nojelal. ⁷ Ma teban chi ta más ja ritzelal ja rebanonto ojer utzc'a chi bien k'alaj chi c'ac'a chic ja rec'aslemal, ix cani' jule' k'or c'ac'a ja ni majun levadura ruq'uin. In ni katzij wi' chi c'o jun c'ac'a c'aslemal yatajnak chewe rmal ja Cristo pro jun c'aslemal ja ni majun itzelal rc'an. Queri' nbij chewe como ja Cristo arja' camsaxi rmal ja kil kamac, ban tre cani' nban chique ja tak carnelo ja ne'oc sacrificio ja necamsax parwi' altar pa tak nmak'ij pascua. ⁸ Rmalc'ari' nbij chewe, kawasajel jutz'it ja ritzel tak na'oj ja kuc'an ojer rachbil nojel ja kaban ja xa itzelal rc'amonto. Ni ta katzij wi' jutz'it nojel ja nkabij in nojel ja nkaban, nojel ta kac'u'x nojel ta kanma nkaban.

⁹ Turkaj chewe ja jun chic carta ja ntakon chic ewq'uin, c'oli xintz'ibaj chipan quewari': —Ma que'ewachbilaj ta achi'i' ja nqueban ja il mac cuq'uin ixoki', xinche' chewe. ¹⁰ Pro tok xinbij queri' chewe ma ja ta xinbij chewe chi maque'ek'ijla' ja rebanol itzelal ja ma e kach'alal ta. Como ja wawe' chipan ja rwach'ulew ri' ni newil wi' ewi' cuq'uin winak ja ma quiniman ta ja Jesucristo ja nqueban ja il mac owi cuq'uin winak ja chaka benak chi yarin quinakun winak ne'ocla' wi' il owi cuq'uin ja ralak'oma' owi cuq'uin ja nexuque' chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun. Ja wi newajo' owi mani puerza newil ewi' cuq'uin. Ja c'a wi mta egana newil ewi' cuq'uin rjawaxic c'ari' chi nixel ta chipan awa' rwach'ulew ri'. ¹¹ Pro ja xintz'ibaj chipan ja carta quewa' rbanic ri', ma que'ewachbilaj ta ja rachi'i' ja nebini chi e kach'alal pro nqueban ja il mac cuq'uin ixoki' owi chaka benak chi nquiyarij quinakun winak owi nexuque' chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun owi xa pokonlaj tak tzij netzijoni owi xa e k'abarela' owi xa e alak'oma'. Ja kach'alal ja nebano queri' nixtac'a nixwa' ta cuq'uin. ¹² Ja c'a winak ja ma e kach'alal ta jari' mta nuk'a' chique

xtink'et ta tzij chiquij. Pro ja kach'alal ja rec'o checojol ¿la ma chi ekul ta c'a ixix ec'o wi' chi ne'echomij ja tok c'oli ja ritzelal nqueban? ¹³ Pro ja ma e kach'alal ta jari' Dios nchomin ari'. Ja c'a rixix camic tewasajel c'a checojol ja rachi ja banowi ja ritzelal.

6

¹ Ja tok c'o jun chewe ja tok c'oli banon tre rmal jun kach'alal in nti'on tre ¿nak tre tok ma q'uixbal ta nuna' nerya'a' parte pa k'etbaltzij chiquewach winak ja ma cotak ta rwach ja Dios? ¿Nak tre tok ma cuq'uin ta kach'alal nbe wi' chi eje'e' nechomini? ² ¿La ma ewotak ta c'a chi ajoj ja yukul kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo nyataj na chake chi nokoqui ok k'etol tak tzij pa quewi' ja winak wawe' chwach'ulew? Ja c'a wi nyataj chewe chi nixoqui ix k'etol tak tzij pa quewi' ja winak wawe' chwach'ulew ¿nak c'a tre tok ma quixcowini nechomij ja tak problema ja nwinakar checojol? ³ ¿La ma ewotak ta c'a chi nyataj na chake chakaja' chi nokoqui ok k'etol tak tzij pa quewi' ángel? Ja wi queri' rbanic ¿nak moda tok ma xkocowin ta nkachomij ja nkawil je'e chipan ja kac'aslemal wawe' chwach'ulew? ⁴ Rmalc'ari' nbij chewe, ja tok c'o je'e problema checojol in nrajo' rchomarsaxic ¿nak c'a tre tok nixbe cuq'uin ja k'etol tak tzij ja ma quiniman ta ja Jesucristo? ⁵ Queri' nbij chewe utzc'a chi q'uixbal ta nena' jutz'it rmal ja rebanon. ¿La ni mta wi' jun checojol ja ncowini nerchomij ja kach'alal ja tok c'o quiproblema? ⁶ Pro ja neban ixix, jun kach'alal nerya'a' parte trij jun chic kach'alal in c'uluto ja nerya'a' wi' parte chiquewach winak ja ma quiniman ta ja Jesucristo.

⁷ Inso chakaja' ja tok neya' parte chibil tak ewi' jari' xa nixmeloj chewij tre ja rec'aslemal. Ja tok c'oli nban chewe in tok c'oli nalak'ax chewe ¿nak tre tok matecoch'

kaj chwach ja neya' parte? ⁸ Pro mni, na xa ixix nixbanowi ja ritzelal in ixix nixbanowi ja ralak' in c'uluto ni chique kach'alal neban wi'.

⁹ ¿La ma ewotak ta c'a chi ja winak ja re banol tak itzelal eje'e' matiyataj chique ja herencia chi ne'oc chipan ja gobierno xin Dios? Maxta quixban engañar, ja herencia rxin ja gobierno xin Dios jari' ni matiyataj wi' chique achi'i' in ixoki' ja nqueban ja il mac nixtac'a xtiyataj ta chique ja nexuque' chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun nixtac'a chique ta ja nqueban rij tak quewi' ja quixjayilal owi ja cachajilal nixtac'a chique ta ja rachi'i' ja xa cach tak achi'i' nequiyarij ¹⁰ nixtac'a chique ta ja ralak'oma' nixtac'a chique ta ja winak ja chaka benak chi nquiyarij quinakun winak nixtac'a chique ta ja k'abarela' nixtac'a chique ta ja winak ja xa pokonlaj tak tzij netzijoni in nixtac'a chique ta ja nequechap winak chi nquilak'ajel quinakun. ¹¹ In ec'oli chewe ja re quitakari' nabey ja cani' c'a xinbij kaj. Pro ja camic ch'ach'ojirsan chic ja rewanma, camic ixparti'in chic chi neban ja samaj xin Dios in camic ixc'ulun chic rmal ja Dios, arja' rbanon chic chewe cani' mta ewil emac ebanon. Pro xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo chewi' tok banon queri' chewe in rmal chakaja' ja samaji pa tak ewanma ja rEspíritu Santo ja takonto rmal ja katata' Dios.

¹² Ni katzij wi' chi c'o nuk'a' tre nojelal pro xarwari' wi pa tak rubey ncoj wi' como c'o je'e ja mta utzil rc'amonto. C'o nuk'a' tre nojelal pro ni majun ngana xtibe ta nuc'u'x ruq'uin jun nakun ja wi ma pa rubey ta ncoj wi' in xquinoc ta pa ruk'a' arja', jari' ma can ta. ¹³ Ja tre kaway ni ja wi' rsamaj chi nnojsaj kapan in tre kapan chakaja' ni ja wi' rsamaj chi nsamajij ja way ja nkatij pro jari' nerila' na jun k'ij tok mchita way mchita kapan como ja Dios

nuq'uis na chi ca'i'. Pro ja tre kacuerpo ma ja ta rsamaj ja xko'oc ta cuq'uin ixoki' ja wi ma kixjayilal ta, jari' ma rubey ta. Pro ja rsamaj ja kacuerpo jari' chi noqui jun samajbal rxin ja kajaw Jesucristo in chakaja' ja kajaw Jesucristo arja' nuban cuenta ja kacuerpo. ¹⁴ Ja Dios arja' xuyic ja kajaw Jesucristo chipan ja camíc in nokruiyic na ajoj chipan chakaja'. Arja' nucoj na ja poder ja c'o ruq'uin in nokc'astaj rmal. ¹⁵ ¿La ma ewotak ta c'a chi ja recuerpo ixix jari' ocnak miembro je'e rxin ja rcuerpo ja Cristo? ¿La rubey ta c'ari' nech'ob ixix newasajel je'e miembro rxin ja rcuerpo ja Cristo in necoj chic ruq'uin ja rcuerpo jun itzel ixok? Ja queri' congana itzel na. ¹⁶ ¿La ma ewotak ta c'a chi ja tok natoc ruq'uin jun itzel ixok jari' xa jun cuerpo naban ruq'uin? Queri' nbij chewe como c'oli tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Ja jun c'ulaj winak xa jun cuerpo nqueban, ne'e. ¹⁷ Pro ja tok xa jun naban ruq'uin ja kajaw Jesucristo jari' xa jun espíritu naban ruq'uin. ¹⁸ Ja natoc ruq'uin jun ixok ja ma awixjayil ta jari' ma teya' ta ewi' ixix tre, quixanmaj chwach. Ja tok naban je'e ja ritzelal ma ni ta tre ja racuerpo naban wi' itzel pro ja tok natoc ruq'uin jun ixok ja ma awixjayil ta jari' ni tre ja racuerpo naban wi' itzel. ¹⁹ ¿La ma ewotak ta c'a chi ja recuerpo jari' ocnak rochoch ja rEspíritu Santo in ja rEspíritu Santo arja' xa jun rbanon ewq'uin? ¿La ma ewotak ta c'a chi Dios yoyon chewe chi queri' ebanon in mta ek'a' ixix tre ja recuerpo? ²⁰ Queri' nbij chewe como ja Dios arja' c'oli xutoj ja xixrlók'bej. Como ix rxin chic ja Dios rmalc'ari' nbij chewe, ja ta neban tre ja recuerpo xtoc ta ya'bal ruk'ij ja Dios in queri' ta c'a neban tre ja respíritu ewxin chakaja' como rxin Dios chi ca'i'.

7

¹ Ja c'a camic noktziyon chic tre ja xec'waxaj chwe

chipan ja carta ja xetak wq'uin. Ja chwe anin, jun achi wi ni mta wi' rxjayil ncanoj jari' utz, mta nuban. ² Pro como congana benak pa nim ja nematicun achi'i' cuq'uin ixoki' mejor ja neban, ja rix achi'i' que'ecanoj jujun ewixjayilal in queri' chewe ixix ja rix ixoki' chakaja', que'ecanoj jujun ewachajilal. ³ Jun achi arja' yatal trij chi nuya' rgana ja rxjayil in queri' tre jun ixok chakaja' yatal trij chi nuya' rgana ja rchajil. ⁴ Ja rixok mta moda maquita xtuya' rcuerpo tre ja rchajil como ja rachi c'o ruk'a' tre rcuerpo ja rxjayil. In queri' tre ja rachi chakaja' mta moda maquita xtuya' rcuerpo tre ja rxjayil como ja rixok c'o ruk'a' tre rcuerpo ja rchajil. ⁵ Ja rixok maxta tibij tre rchajil chi ma can ta in ja rachi maxta tibij tre rxjayil chi ma can ta chakaja'. Pro wi c'o je'e ja junan nquech'ob chi mta nqueban, wi nquiparti'ij jun tiempo qui' chi solo oración nqueban jari' utz. Xar maxta chijutij tiqueban queri', chaka jalal matiquecoch' in netakchi'ix rmal ja Satanás.

⁶ Ja c'a xinbij chewe ri' ewq'uin c'o wi' wi neban owi mani, jawa' ma jun mandamiento ta. ⁷ Pro ja ngana anin yatajnak chi ta na chique canojel ja rachi'i' ja cani' yatajnak anin chwe. Pro ja Dios c'oli rya'on chake chikajujunal, junwi' yatajnak tre jun in junwi' chic yatajnak chic tre jun.

⁸ Ja c'a rixix ja ma ixc'ulan ta in ixix chakaja' ja recamnak chic ja rewachajilal quewa' nbij chewe ri', ja wi neban ixix ja cani' nbanon anin, wi matecanoj jun ewachbil jari' utz. ⁹ Pro wi matecoch' mejor quixc'ule'e. Queri' nbij chewe como ma utz ta ja tok lawulo' naban rmal ja chaka benak chi nayarij rwach jun ixok owi jun achi.

¹⁰ Ja c'a rixix ja rixc'ulani c'oli xtinbij chewe camic pro jawa' jun mandamiento ya'on can rmal ja kajaw Jesucristo, quewa' nbij ri': —Ja rix ixoki' maxta que'ejach can ja rewachajilal. ¹¹ Ja c'a wi xque'ejach can quixq'ueje' c'a

chi queri', maxta quixc'ule' chic jutij, owi nehomij chic jutij ewi' cuq'uin jari' utz. In chakaja' ja rix achi'i' maxta que'ejach can ja rewixjayilal. Queri' nbij ja mandamiento ja rya'on can ja kajaw Jesucristo.

¹² In chakaja' c'oli xtinbij chewe ixix kach'alal ja rec'amon jun ixok ja ma rniman ta ja kajaw Jesucristo pro jawa' ja xtinbij chewe ri' mta bin can tre rmal ja kajaw Jesucristo. Quewa' nbij chewe ri', ja wi conforme ja rixok chi nq'ueje' ewq'uin maxta tejach can. ¹³ In queri' chewe ixix chakaja' kach'alal ja rec'amon jun achi ja ma rniman ta ja Jesucristo, ja wi conforme ja rachi chi nq'ueje' ewq'uin maxta tejach can chakaja'. ¹⁴ Queri' nbij chewe como e xin Dios ja rewachajilal ja ma quiniman ta ja Jesucristo. Como ixix eniman ja Jesucristo in como xa jun quibanon ja rewachajilal ewq'uin xa chewi' tok e xin Dios. In queri' c'a chewe ixix chakaja' kach'alal achi'i', e xin Dios ja rewixjayilal ja ma quiniman ta ja Jesucristo pro xa rumac ja xa jun quibanon ewq'uin tok banon queri' chique. Ja c'a wixta ma e xin Dios ta ja c'a rewalc'wal e junan ta c'ari' cuq'uin calc'wal winak ja ma cotak ta rwach ja Dios. Pro ja rewalc'wal ixix eje'e' e xin Dios, eparti'in. ¹⁵ Pro xa nak ta chewe kach'alal wi achi owi ixok wi nrajo' ja rawachbil natrujach can in wi ma rniman ta ja Jesucristo taya'a' lugar tre chi nbe. Ja c'a wi natrujach can jari' ma atximom chi ta ruq'uin. Como ja Dios arja' nrajo' chake chi qui'il nokq'ueje'e in rmalari' tok xokrsiq'uij, ma rmal ta chi nkaban síc' ch'a'oj. ¹⁶ Kach'alal ixoki' ¿la ewotak c'a chi nixcowini ne'ech'ec ja rewachbil chi nquewil ja totajem xin Dios? In ixix chakaja' kach'alal achi'i' ¿la ewotak c'a chi nixcowini ne'ech'ec ja rewachbil chi nquewil ja totajem xin Dios?

¹⁷ Xarwari' nbij chewe chejunal, ja yatajnak chewe rmal ja kajaw Jesucristo quixq'ueje' conforme ruq'uin.

Ja rixocnak wi' tok xixsiq'uiux rmal ja Dios quixq'ueje' conforme ruq'uin chakaja'. Ja c'a xinbij chewe ri' jari' nbij chique canojel ja kach'alal xa nak ta chi iglesia'al ec'o wi'.¹⁸ Ja tok xatsiq'uiux rmal ja Dios wi atbanon chic circuncidar tri' maxta tayojo ja rawetal chi atbanon circuncidar. Nowi ma atbanon ta circuncidar tri' maxta catban chic circuncidar.¹⁹ Ma ja ta vale ja natban circuncidar in ma ja ta vale chakaja' ja macatban circuncidar pro ja más vale jari' tok nanimaj nojel ja nbij ja Dios chawe chi naban.²⁰ Ja rixocnak wi' ja tok xixsiq'uiux rmal ja Dios quixq'ueje' conforme ruq'uin, queri' nbij chewe chejunal.²¹ Ja tok xatsiq'uiux rmal ja Dios ja wi at esclavo atocnak wi' pa ruk'a' ja rapatrón ch'enchila', ma catocla' ta il tre. Pro wi ntzujux chawe chi natel libre pa ruk'a' ja rapatrón mejor catel c'a pa ruk'a'.²² Ja wi at esclavo tok xatsiq'uiux rmal ja Dios in tok xanimaj ja kajaw Jesucristo ch'enchila' como atwasanel chic libre pa ruk'a' ja il mac, at rxin chic ja kajaw Jesucristo. Ja c'a wi ma at esclavo ta tok xatsiq'uiux rmal ja Dios pro kas turkaj chawe chi at esclavo chic rxin ja Cristo chi arja' nbano mandar awxin.²³ Ja Dios c'oli xutoj ja xixrlök'bej, pa ruk'a' chic ixc'o wi', maxta teya' ewi' pa quek'a' winak chi xquixqueban ta mandar chi rbanic ja ma rvoluntad ta arja'.²⁴ Queri' c'a nbij chewe wach'alal chejunal, ja rixocnak wi' ja tok xixsiq'uiux rmal ja Dios quixq'ueje' conforme ruq'uin in turkaj chewe chi Dios c'ol ewq'uin.

²⁵ Ja c'a rixix ja ni mta wi' ewachbil ecanon c'oli xtinbij chic chewe ri'. Ja xtinbij chewe ri' mta bin can tre rmal ja kajaw Jesucristo pro jun paxbanem nya' anin chewe. Xarwari', yatal chewe chi nyuke' ec'u'x ruq'uin ja paxbanem nya' chewe pro xa rmal ja yatajnak chwe rmal ja kajaw Jesucristo tok nbij queri' chewe como arja' xpokonaj nwach, xuya' chwe chi inocnak apóstol

rxin. ²⁶ Rmalc'ari' nbij chewe, ja rixocnak wi' camic quixq'ueje' conforme ruq'uin. Queri' nbij chewe como c'o jun c'ayewalaj tiempo penak chikawach. ²⁷ Cani' nbin chic chique ja kach'alal ja c'o quixjayilal maxta tiquech'ob chi nequeya' can. Ja c'a wi mta awixjayil maxta tach'ob chi nacanoj. ²⁸ Pro ja wi natc'ule'e jari' ma xajan ta in queri' c'a tre jun xtan chakaja', ma xajan ta ja wi nc'ule'e. Xar nbij chewe, wi nixc'ule'e c'o je'e rpokonal newil na chipan ja rec'aslemal rmal in ja ngana anin maquita nixk'ax chipan awa' rpokonal ri'.

²⁹ Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri' wach'alal, xa patali ja tiempo ja yatajnak chake in congana nban recomendar chewe chi maxta c'oli nak ta xtik'ilo ta ewxin chi rbanic cumplir xa nak ta nrajo' ja Dios chewe chi neban. Ja wi c'ol awixjayil maxta tibe ac'u'x ruq'uin in rmaltari' maquita naban cumplir ja nrajo' ja Dios chawe chi naban. ³⁰ Owi bis ok'ej amajon maxta rmal ja bis ok'ej maquita naban cumplir. Owi quicotemal amajon maxta rmal ja quicotemal maquita naban cumplir. Ja c'a tok c'o je'e nalok' maxta tibe ac'u'x ruq'uin in rmaltari' maquita naban cumplir. ³¹ Maxta congana tibe ec'u'x ruq'uin nakun je'e wawe' chwach'ulew in rmaltari' maquita neban cumplir xa nak ta nrajo' ja Dios chewe chi neban. Queri' nbij chewe como jawa' rwach'ulew ri' xa rmajon k'axem.

³² Ja c'a nwajo' chewe, maquita c'o rjawaxic chewe chi nebisoj ja xin rwach'ulew. Tac'a jun achi wi mta rxjayil xa ja' nbisoj ja xin kajaw Jesucristo in quewa' nuch'ob kaj pa ranma ri': —Anin nwajo' nya' rgana ja wajaw Jesucristo xa nak ta nrajo' chwe chi nban, ne'e. ³³ Pro wi c'o rxjayil jari' c'o rjawaxic tre chi nbisoj ja xin rwach'ulew chakaja', rjawaxic tre chi nuch'ob nak rgana ja rxjayil tre chi nuban.

³⁴ In queri' c'a chique chakaja' ja rixoki', ja c'o rchajil

junwi' nbisoj in junwi' na nbisoj ja mta rchajil rcanon. Jun ixok wi mta rchajil xa ja' nbisoj ja xin kajaw Jesucristo in quewa' nuch'ob kaj pa ranma ri': —Anin nwajo' nparti'ij wi' chi solo ja xin Dios nbisoj pro ni chi in jun, ne'e. Pro wi c'o rchajil jari' c'o rjawaxic tre chi nbisoj ja xin rwach'ulew chakaja', rjawaxic tre chi nuch'ob nak rgana ja rchajil tre chi nuban.

³⁵ Ja c'a xinbij chewe ri' ma wxin ta nwajo' chewe, ma puersa ta nban chewe chi maquixc'ule'e. Pro ja kas nwajo' chewe chi utz nixeli, ja kas ngana anin ni ta ja wi' ja kajaw Jesucristo nech'ob in ma junwi' chi ta nbe wi' epensar.

³⁶ Pro jun tatixel wi nuch'ob chi ma rubey ta ja maquita nuya' ja rme'al pa c'ulbic, wi nutz'at chi xa nraji'x más ja rme'al in wi nutz'at chi rjawaxic chi nuya' pa c'ulbic jari' tibana' jani' rch'obon, tiya'a' lugar tre ja rme'al chi nec'ule' ruq'uin ja rala', jari' ma xajan ta ja nuban. ³⁷ Pro jun tatixel wi bien rotak chi mta nuban ja maquita nuya' ja rme'al pa c'ulbic, wi nutz'at chi ma rjawaxic ta chi nuya' in wi c'o ruk'a' tre chi nuya' owi mani in wi bien rch'obon kaj pa ranma chi mejor ja ni maticanoj wi' rchajil ja rme'al jari' utz ja nuban. ³⁸ Queri' c'a rbanic, jun tatixel wi nuya' ja rme'al pa c'ulbic jari' utz ja nuban in chakaja' wi matuya' ja rme'al pa c'ulbic jari' más na utz ja nuban.

³⁹ Jun kach'alal ixok arja' chapon rmal ja ley xin Dios chi matiquejach qui' ruq'uin ja rchajil jaru' pa tiempo nc'ase'e ja rchajil. Pro ja wi ncamí ja rchajil jari' libre chic ja kach'alal chi nc'ule' chic jutij xa nak ta c'o rgana nuc'am pro xarwari' wi yukul ruc'u'x ja rachi ruq'uin ja kajaw Jesucristo. ⁴⁰ Pro ja chwe anin más na qui'il tre ja wi matic'ule' chic in ja nch'ob anin chi inuc'an rmal ja rEspíritu Santo chakaja'.

8

¹ Ja c'a camic wach'alal nwajo' noktzijon ewq'uin tre ja ti'ij ja noc sacrificio chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun. Cani' nebij: —Jari' kotak chic kanojel, nixche'e. Pro ja tok congana ewotak jari' ma c'ayew ta ja kas ix nimak nena' kaj rmal pro ja tok newajo' ewi' jari' c'o q'uiyem rc'amonto chibil tak ewi' tre ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. ² Ja wi c'oli awotak in wi kas nim nana' kaj rmal jari' maja'n tawotakij chi mta noc wi' ja rawotak ja wi ma rachbil ta ja rajoben ri'il. ³ Pro ja wi nawajo' ja Dios jari' natruban reconocer ja Dios chi at rxin.

⁴ Ja c'a tre ja ti'oj ti'ij ja ntzujux chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun quewa' nbij chewe ri'. Bien kotak chi ja rachbal jun winak owi rachbal jun nakun wawe' chwach'ulew arja' ma dios ta, ni majun rc'aslemal, bien kotak chi xa jun ja Dios, mchita jun. ⁵ Masqui ja winak nquibij chi e q'uiy ja dios ja rec'o chicaj in chwach ja rwach'ulew pro ajoj kotak chi xa jun ja Dios. Congana e q'uiy ja nbix chique chi: —Ixix ix kadios, neche'xi, in e q'uiy chakaja' ja nbix chique chi: —Ixix ix kajaw, neche'xi. ⁶ Pro ja c'a rajoj bien kotak chi xa jun ja Dios, arja' Tatixel, ruq'uin arja' winakarnakto wi' nojelal ja winakarsanto je'e, arja' winakarsyon kaxin utzc'a chi nokoc ok ya'bal ruk'ij. In bien kotak chakaja' chi xa jun ja kajaw jari' Jesucristo, arja' cojon rmal ja Dios chi rwinakarsaxic nojelal ja winakarsanto je'e in rmal arja' tok c'o jun c'ac'a c'aslemal yatajnak chic chake.

⁷ Ixix nebij chi: —Jari' kotak chic, nixche'e, pro ec'oli ja kach'alal ja maja'n ticotakij como ec'o jujun ja nquech'ob chi c'oli rc'aslemal ja rachbal jun winak owi rachbal jun nakun. Eje'e' ni c'amonnakto wi' chique chi queri' nquech'ob. Ja c'a wi chaka jalal queti' jule' ti'ij ja tzujun chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun

ja nquech'ob eje'e' chi junwi' chi na dios ja queya' ruk'ij in numaj ti'onem ja canma rmal. Ja canma como maja'n ticowir chipan ja rtzobal Dios chewi' tok nti'oni. ⁸ Ja c'a nkati' wawe' chwach'ulew ma ja tari' nto'o kaxin ja tok xko'ekaji chwach ja Dios. Ja wi nkati' ja ti'ij jari' ni majun utzil rc'amonto tre ja kanma in wi matikati' ni majun itzel rc'amonto tre ja kanma chakaja'. ⁹ Xarwari' tebana' cuenta, masqui ix libre chi neti' ja ti'ij ja tzujun chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun pro maxta xa rumac ja rix libre tok xqueyojtaji ja kach'alal ja c'a nquech'ob na chi maxla xajan nti'i. Maxta c'oli nak ta teban ja xque'etakchibej ta chi nqueti'. ¹⁰ Tac'a atat, wi attz'ubul chipan jun templo ja bar ntzujux wi' sacrificio chwach rachbal jun winak in wi amajon rti'ic ja ti'ij ja rocnak sacrificio, in wi c'o jun kach'alal natruz'tat chi amajon rti'ic maxla arja' numaj chic rti'ic chakaja' pro xa amwal atat como arja' rotak chi congana awotak. Pro xa ca'i' ruc'u'x tok nuti' in numaj ti'onem ja ranma rmal. ¹¹ Queri' c'a nuban, xc'a rmal ja congana awotak atat xa chewi' tok nyojtaji ranma ja kach'alal ja maja'n ticowiri, amac atat tok nyojtaji ja kach'alal pro makana' maquita cami ja Cristo pa rcuenta. ¹² Ja c'a tok neban queri' chique ja kach'alal jari' il mac ja neban, xa nesoc ja canma pro makana' cowirnak chi ta c'a ja canma. Ja tok neban queri' chique ja kach'alal jari' ni chi Cristo neban wi' chakaja'. ¹³ Rmalc'ari' nbij chewe chi anin in conforme ruqu'in ja ni mchita wi' ti'ij xtintij ta chwach ja xtiyojtaji ranma jun wach'alal mwal. Ja wach'alal wi c'o jun comida nuch'ob chi xajan nuti' jari' mta moda xtintakchi'ij ta chi rti'ic.

9

¹ Pro ¿la ma in libre ta c'a anin chakaja'? ¿La ma in apóstol ta c'a? ¿La ma ntz'aton ta c'a rwach ja kajaw

Jesucristo? Ja c'a rixix ¿la ma rmal ta c'a ja samaj yatajnak chwe rmal ja kajaw Jesucristo tok xa jun ebanon chic ruq'uin? ² Masqui ec'oli ja nebini chi ma in apóstol ta pro ja chewe ixix bien ewotak chi in apóstol. Ewotak como ixix mismo ixocnak retal chi in apóstol, ix retal como xenimaj ja kajaw Jesucristo ja tok xinya' rbixic chewe. ³ Ja c'ari' ntobej wi' chiquewach ja winak ja nebini chi ma in apóstol ta.

⁴ Ja camic ¿la mta c'a kak'a' ajoj chewe chi noketzuk ja tok nkaban ja samaj xin Dios checojol? ⁵ In jun chic ¿la mta kak'a' tre chakaja' chi nekacanoj jujun kach'alal ixoki' chi ne'oc kixjayilal in nekac'amel ja tok nekaya'a' rbixic ja rtzobal Dios cani' quibanon ja jule' chic apóstol in cani' quibanon ja rch'alal ja kajaw Jesucristo in cani' rbanon ja Cefas? ⁶ Owi maxla xa nuyon anin wachbil Bernabé ja mta kak'a' tre chi noketzuk. ¿La xa kayon ajoj ja kas puersa noksamaj ruq'uin kak'a' chi nkatzukbej ki' nech'ob ixix? ⁷ Pro ¿la c'o ta c'a jun soldado benak pa zona ja maquita xtitzuki in xta arja' xtutzuk ta ri' ruyon? ¿La c'o ta c'a jun ajticola' xtutic ta rtijco'm in maquita xtutij jalal rwach ja rtijco'm tok xtelto? ¿La c'o ta c'a jun yuk'ul tak chicop in maquita xtiyataj jalal leche quixin tre? ⁸ ¿La xc'a nna'oj anin nuyon ja c'a xinbij kaj chewe ri' nech'ob ixix? ¿La ma queri' ta c'a nbij ja ley xin Dios chakaja'? ⁹ Queri' cani' nbij ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés quewari': —Ja wacax tok quimajon rch'ayic ja trigo maxta tajoj quiboal, ne'e. Pro ¿la cumal wacax tok xuya' ja jun ley ri' ja Dios ¹⁰ owi la kumal ajoj? Ni kumal wi' ajoj tok xuya' como jun ajchonla' tok nuban chenoj xa nak ta chi chenojal arja' ni yatal wi' tre chi nquicoti chi raybexic nak k'ij xtiyataj jalal ja cosecha tre. ¹¹ In queri' c'a chake ajoj chakaja', wi c'oli ja rtzobal Dios

katicon pa tak ewanma ¿la ma yatal ta c'a chewe ari' chi neya' jalal chake ja c'ol ewq'uin ja nkatzukbej ki'? ¹² Ja wi c'o quek'a' jule' chic chewe chi neya' jalal chique ja nquitzukbej qui' pior c'a chake ajoj. Pro masqui c'o kak'a' chewe pro ni mta wi' kac'utuj ta chewe ja tok c'o rjawaxic chake. Pro ja kabanon, kacoch'on kawach chipan nojelal. Ja chake ajoj más na utz nkacoch' nojelal chwach ja xta rmal tzuku ri'il xtiwinakar ta jun problema in rmal ta c'ari' ja problema maquita xtibe más pa nim rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo. ¹³ Pro jun chic nbij chewe ri' ¿la ma ewotak ta c'a chi ja raj Israel ja nesamaj chipan ja nimlaj templo eje'e' nquetzuk qui' tre ja sacrificio je'e' ja noc chipan ja templo ja ntzujux chwach ja Dios? Cani' chique sacerdote ja necojo sacrificio parwi' ja raltar eje'e' c'o jalal ja sacrificio nyataj chique ja nquitzukbej qui'. ¹⁴ In queri' c'a chakaja' ja rbin can ja kajaw Jesucristo chake ja nkaya' rbixic ja utzlaj tzij ja rc'amonto. Como arja' xbij chi ja neyo' rbixic ja utzlaj tzij jari' mismo samaj nquitzukbej qui'.

¹⁵ Pro masqui c'o nuk'a' tre nojelal ja xinbij chewe ri' pro ni ma nc'utun ta wi' chewe ja ntzukbej wi' in masqui nnataj chewe chipan awa' jun carta ri' pro ma ja ta nwajo' chewe chi neya' chic chwe. Como anin kas ninquicoti nbij chique ja winak chi matinc'utuj ja c'o nuk'a' tre ja ntzukbej wi', jari' wq'uin anin c'o wi' in más na utz ja nincami chwach ja xtiwasax chwe awa' jun nimlaj quicotomal ri'. ¹⁶ Pro ma wq'uin ta anin c'o wi' ja tok nya' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo, jari' ni chi nukul wi' c'o wi' wi' nwajo' owi mani, in tok nya' rbixic jari' ni majun nak ta xtinbij ta chique winak ja xtinya' ta jutz'it nuk'ij rmal. Ja c'a wi' matinya' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo jari' congana lawulo' chwe. ¹⁷ Como jawa' samaj ri' ma wq'uin ta anin c'o wi' wi' nban owi matinban pro puersa

nban na como ya'on chi nukul rmal ja Dios. Ja wixta xa jun samaj ja xa tzujun chwe jari' c'o ta c'a nuk'ij ntoj ari'. ¹⁸ Pro jawa' samaj ri' c'oli ja rtojbalil jari' ja nimlaj quicotemal nna' kaj rumac ja ni majun pwok nc'am chique winak ja tok nya' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo chique. Masqui c'o nuk'a' tre chi nc'utuj ja ntzukbej wi' tok nya' rbixic ja utzlaj tzij pro ni matinc'utuj wi'.

¹⁹ Queri' c'a nbanon como ja kas ngana anin congana ta winak xquenuch'ec chi nyuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Masqui in libre pa quek'a' ja winak xa nak ta chi winakil pro nuyon njachon wi' pa quek'a' pro ni pa quek'a' canojelal utzc'a chi e q'uiy xquenuch'ec chique. ²⁰ Ja tok xinq'ueje' chiquicojol ja wach tak aj Israel ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja' utzc'a chi nenuch'ec. Ja c'a tok xinq'ueje' chiquicojol ja rec'o pa ruk'a' ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja' masqui ma inc'o chi ta pa ruk'a' ja ley. Queri' xinban utzc'a chi nenuch'ec. ²¹ Ja c'a tok xinq'ueje' chiquicojol ja winak ja ma cotak ta ja ley xin Dios ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja'. Pro matibij tzij ari' chi ni mta wi' ley xinnimaj xinmestaj ta ja Dios, ma queri' ta, como inc'o pa ruk'a' ja ley xin Cristo. Queri' c'a xinban ja cani' nqueban eje'e' utzc'a chi nenuch'ec. ²² Ja c'a tok xinq'ueje' chiquicojol ja ma cow ta quewi' canma ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja' utzc'a chi nenuch'ec. Queri' c'a nbanon chique canojel ja winak xa nak ta chi winakil, ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja'. Xa nak ta rjawaxic chi nban chiquicojol ja winak chi quito'ic ni ja wi' nbanon utzc'a chi ec'oli chique nquewil ja totajem xin Dios mwal.

²³ Ja kas ngana anin xtibe ta más pa nim rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo chewi' tok nmajon rbanic nojel awa' samaj ri'. Queri' nbanon utzc'a chi anin jun xquinquicot chipan ja rutzil ja rc'amonto ja utzlaj tzij xin Jesucristo chake.

²⁴ Jun ejemplo nya' chewe ri'. Jule' deportista tok nquepaj qui' tre jun c'amc'oj anim ixix bien ewotak chi xa jun chique nch'ecowi ja premio masqui canojel nquic'amc'a' canim. In queri' ta c'a neban ixix chakaja', congana tetija' ek'ij chi rch'auic ja premio xin Dios.

²⁵ Mta jun deportista ja maquita nucoj ri' ruyon pa ch'a'oj chi rcoch'ic nojelal ja tok ntijoj pon ri' tre ja tz'anem. Queri' nqueban ja deportista utzc'a chi eje'e' nech'ocmaji ja tok c'o jun tz'anem nbani pro ja premio nquech'ec jari' xa c'o q'uisic trij. Pro ja premio ja xtikach'ec ajoj jari' ni mta wi' q'uisic trij.

²⁶ Rmalc'ari' tok congana ncojon wi' pa ch'a'oj chi rch'auic ja premio xin Dios in mta ari' ja maquita ntz'elwachin pon ja bar xquinekaj wi'.

²⁷ Congana cow nchapon kaj wi' nuyon, matinya' lugar tre ja ncuerpo xquinruban ta mandar nak c'o rgana nuban pro ja nbanon, anin ninbano mandar rxin. Congana lawulo' ari' ja wi anin nya' rbixic chique jule' chic nak rjawaxic chi nqueban chi rch'auic ja premio pro wi matinch'ec anin.

10

¹ Queri' nbij chewe wach'alal como bien turkaj chewe nak queban ja kati't kamama' ojer ja tok xe'elto pan Egipto. Mta jun chique ja maquita chajixi maquita waraxi chuxe' ja sutz' ja takto rmal ja Dios chi cuc'axic. Xek'ax chipan ja mar in xeto'i pro ni canojelal. ² Quejach qui' pa ruk'a' ja Moisés pro ni canojelal chi arja' nuc'an quixin, jari' queban cani' xeban bautizar chipan ja sutz' in chipan ja mar chakaja'. ³ Quetij ja way xin Dios pro ni canojelal in

xa jun rwach quetij. ⁴ Quetij ja ya' xin Dios pro ni canojelal in xa jun rwach quetij chakaja'. Como c'oli ya' quetij ja pan abaj xelto wi' in ja rabaj jari' retal chi ja Cristo ni tran wi' chiquij ja tok xek'ax pa tak lugar je'e. ⁵ Pro masqui yataj chique canojelal chi quetz'at ja nimak tak milagro ja c'a xinbij kaj chewe ri' pro xa e jun ca'i' chique ja ma xpi ta ryewal ja Dios chiquij. Queri' nbij chewe como xa e jun ca'i' chique ja ma xq'ueje' can ta quibakil chipan ja lugar ja chakijlaj ulew.

⁶ Ja c'a camic wach'alal nojel awa' ja bantaj chique ja c'a xinbij kaj chewe ri' jari' ocnak jun ejemplo chake, nokrxibej utzc'a chi matikayarij ajoj ja banoj itzelal ja cani' queban eje'e'. ⁷ Maxta c'o rachbal jun winak owi rachbal jun nakun xteya' ta ruk'ij ja cani' queban jule' chique. Como eje'e' c'o jun nmak'ij quec'ul ya'bal ruk'ij rachbal jun wacax cani' tz'ibtal can quewari': —Ja winak xetz'abe'e in quemaj rbanic jun nimlaj wa'im. Xeyictaji in quemaj rbanic jun itzel tz'anem. Jari' quic'ulbej ruk'ij ja rachbal wacax, ne'e. ⁸ Maxta komacun cuq'uin ixoki' ja cani' queban jule' chique. Como xuban jutij ec'oli chique queban ja il mac cuq'uin ixoki' in e veintitrés mil ja xecam rmal pro jari' mismo k'ij xecami. ⁹ In jun chic, maxta kas k'alawachili tikamaj rc'ambajaxic jani' rpaciencia ja kajaw Dios xtikaban ta ja ma utz ta xtikabij ta chi mta nuban chake ja cani' queban jule' chique. Como xuban jutij ec'oli chique xeti' cumal cumatz in xecami pro rumac ja xajutij quimajon rc'ambajaxic rpaciencia ja kajaw Dios tok ban queri' chique. ¹⁰ In jun chic, maxta temaj wixwotem xtech'a' ta tre ja Dios ja nuban chewe ja cani' queban jule' chique eje'e'. Como xuban jutij ec'oli chique peti jun banol camíc xe'urcamsaj pro rumac ja wixwotem nqueban ja tok ban queri' chique.

¹¹ Nojel awa' ja c'a xinbij kaj chewe ri' bantaji chijujunal

utzc'a chi noc ejemplo chique ja winak chi nerxibej in tz'ibtal can utzc'a chi noc jun paxbanem chake ajoj ja rokc'o chipan ja q'uisbal rxin nojel ja tiempo ja chominto je'e rmal ja Dios. ¹² Rmalc'ari' nbij chewe, ja wi congana cow ixpa'li nena' kaj kas tebana' cuenta, matzij quixkaj ixix chakaja'. ¹³ Ja c'a rixix mta jun prueba ewilon chipan ja rec'aslemal ja maquita ec'oli winak ek'axnak chic chipan. Ja c'a Dios arja' matuya' lugar tre chi npi jun prueba chewij ja maquita nixcowini necoch' como arja' ni nuban wi' cumplir ja rtzujun chake. Ja c'a wi xquixrc'ambajaj chipan jun prueba pro nuya' na chewe chakaja' nak nc'atzin chewe chi neto' ewi' chipan utzc'a chi nixcowini necoch'.

¹⁴ Rmalc'ari' chak'laj wach'alal ja tok nbij chewe, majutij teya' ruk'ij rachbal jun winak owi rachbal jun nakun. ¹⁵ Ixix c'ol ena'oj, bien c'a tech'obo' rij rwach ja xtinbij chewe ri'. ¹⁶ Ja tok nkanataj rcamic ja Cristo c'o jun vaso vino nkamaltioxij tre ja Dios in nkatij. Ja tok nkatij ¿la ma jun ta c'ari' nkaban ruq'uin ja Cristo nech'ob ixix? como ja vino jari' rquiq'uel. In chakaja' c'oli ja caxlanway nkawech' in nkatij. Ja tok nkatij ¿la ma jun ta c'ari' nkaban ruq'uin ja Cristo nech'ob ixix chakaja'? como ja caxlanway jari' rcuerpo. ¹⁷ Como xa jun mismo caxlanway ja nkatij rmalc'ari' tok xa jun cuerpo kabanon masqui ok q'uiy. Queri' rbanic como kanojel xa jun mismo caxlanway ja nkatij.

¹⁸ In tewasaj ena'oj trij chakaja' ja nqueban ja tinamit Israel, eje'e' tok nqueti' ja sacrificio je'e ja ntzujux parwi' ja raltar ¿la ma jun ta c'ari' nqueban ruq'uin ja Dios ja rajaw ja raltar nech'ob ixix? ¹⁹ Camic maxla ec'oli chewe quewa' quimajon rch'obic ri': —Pro ¿nak c'a rbanic ja nbij chic ja Pablo le', la c'ol ek rc'aslemal ja rachbal jun winak owi rachbal jun nakun? In chakaja' ja ti'ij ja noc

sacrificio chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun ¿la c'ol ek rc'amonto, la junwi' na chwach xa nak ta chi ti'ijal? maxla neche' kaj. ²⁰ Pro ma ja ta nbij chewe. Ja nbij chewe quewa' rbanic ri', ja winak ja ma cotak ta rwach ja Dios eje'e' tok c'o je'e sacrificio nquitzujuj chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun jari' chique demonio nquitzujuj wi' in ma tre ta ja Dios. Ja c'a rixix ni majun ngana xta jun xteban ta cuq'uin demonio. ²¹ Ni majun moda xtetij ta ja vino rxin ja kajaw Jesucristo xteban ta jun ruq'uin in xtetij chi ta c'a ja vino quixin demonio xteban chi ta jun cuq'uin. Ni majun moda xtetij ta ja c'o chwach ja mesa rxin ja kajaw Jesucristo in xtetij chi ta c'a ja c'o chwach ja mesa quixin demonio. ²² Owi ¿la utz on nech'ob ixix ja xta jun xtikaban cuq'uin demonio in xtiyictaj ryewal ja kajaw Jesucristo chakij rmal? ¿La más ta c'a kachok'ak' ajoj chwach arja' chi xkoch'ojin ta ruq'uin chewi'?

²³ Ni katzij wi' chi c'o nuk'a' tre nojelal pro xarwari' wi pa tak rubey ncoj wi' como c'o je'e ja mta utzil r'camonto. C'o nuk'a' tre nojelal pro c'o je'e ja mta q'uiyem rc'amonto chake chibil tak ki' tre ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo. ²⁴ Maxta c'o jun chewe xta ja' nuch'ob ja c'o rc'amonto tre arja' ruyon pro ja nuban, tich'obo' c'a ja c'o rc'amonto chique ja jule' chic rachbil.

²⁵ Ja c'a tre ti'ij ja nc'ayix pa c'aybal wi newajo' neti' teti'a', mta nuban wi neti' xa nak ta chi ti'ijal pro xarwari' maxta tec'waxaj razón wi ocnak sacrificio ja ti'ij chwach rachbal jun winak owi rachbal jun nakun, maxta quewa' tech'ob kaj ri': —Maxla xajan nti'i jawa' ti'ij ri', maxta quixche' kaj. ²⁶ Utz ja wi neti' como rxin ja kajaw Dios ja

rwach'ulew in rxin arja' chakaja' nojelal ja c'o chwach ja rwach'ulew.

²⁷ Ja c'a tre jun winak ja ma rotak ta rwach ja Dios wi nixruban invitar chi nixewa' ruq'uin in wi c'ol egana nixbe jix. Ja c'a tok emajon wa'im ruq'uin utz wi neti' xa nak ta nucoj chewach, mta nuban pro xarwari' ja tok nucoj chewach maxta tec'waxaj razón wi ocnak sacrificio chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun, maxta quewa' tech'ob kaj pa tak ewanma ri': —Maxla xajan nti'i jawa' wari', maxta quixche' kaj. ²⁸ Pro wi chaka jalal c'o jun nbin chewe: —Jala' nati' le' ocnak sacrificio chwach rachbal jun winak, wi ne' chewe, mejor ma teti' ta c'a. Como ja ranma arja' nbini chi xajan wi neti' xa chewi' tok nbij anin chewe chi ma teti' ta. Como ja rwach'ulew rxin ja kajaw Dios in rxin arja' chakaja' nojel ja c'o chwach ja rwach'ulew. ²⁹ Pro xc'a rumac ja nbij ja ranma arja' tok anin nbij chewe chi mateti' in ma rumac ta ja nbij ja rewanma ixix. Queri' nbij chewe como ni ma xajan ta wi' wi nkati', libre ja kanma in ma rubey ta c'o ta jun xtbij ta chake chi xajan. ³⁰ Ja c'a wi nkamaltioxij tre ja Dios ja nkati' ma rubey ta c'ari' ja xta itzel nbix chake tok nkati' como nkamaltioxij tre.

³¹ Queri' c'a rbanic wach'alal, ja tok c'oli wa'im neban owi xa nak ta ja neban xarwari' c'o ta rc'amonto tre ja xtiyabex ruk'ij ja Dios rmal. ³² Maxta c'oli teban ja xta ofensa rc'amonto chique winak, nixtac'a chique ta ja ma e kach'alal ta chi aj Israel chi ma aj Israel ta in nixtac'a chique ta chakaja' ja kach tak ralc'wal Dios. ³³ Cani' nbanon anin chique winak xa nak ta chi winakil, ni mta wi' nban chiquewach ja xa ofensa rc'amonto chique. Ma ja ta nch'ob ja xa ruyon chwe anin c'oli rc'amonto pro ja c'oli rc'amonto chique ja jule' chic jari' nmajon rch'obic utzc'a chi eje'e' nquewil ja totajem xin Dios.

11

¹Ja cani' nbanon anin chique winak wach'alal queri' ta c'a neban ixix chique chakaja', tec'ama' ja rejemplo wxin como anin chakaja' nc'amon ja rejemplo rxin ja Cristo.

²Ja c'a camic wach'alal, anin congana ninquicot chewij ja ni ninurkaj wi' chewe ja tok c'oli xa nak ta ja neban, ninquicot chewij rmal ja remajon rnimaxic ja tijonem ja nya'on can chewe. ³Pro c'oli nwajo' nch'ob chewach ri', ja cajaw canojel ja rachi'i' jari' ja Cristo, ja rajaw ja rixok jari' ja rachi in ja rajaw ja Cristo jari' ja Dios. ⁴Jun achi tok arja' rmajon banoj oración owi rmajon rya'ic rbixic ja k'alasan chwach rmal ja Dios in wi c'oli ja rbotzben rwi' jari' xa ruq'uix ja rajaw nuya'. ⁵Ja c'a tre jun ixok tok arja' rmajon banoj oración owi rmajon rya'ic rbixic ja k'alasan chwach rmal ja Dios in wi mta rbotzben rwi' jari' xa ruq'uix ja rajaw nuya'. Ja wi queri' nuban ja rixok jari' junan ruq'uin ja cani' nsocaxel ja rsamal rwi' pro ni nojelal. ⁶Queri' nbij chewe como ja rixok wi mta rgana nubotz rwi' mejor tikupijel c'a ja rsamal rwi'. Nowi xa q'uixbal tre jun ixok wi nkupixel ja rsamal rwi' owi nsocaxel chi nojelal mejor ja nuban tibotzo' c'a rwi'. ⁷Ja c'a rachi ma rubey ta ja wi nubotz rwi' como arja' imagen rxin Dios in ruq'uin arja' natz'at wi' chi congana nim ruk'ij ja Dios. Pro ja rixok ruq'uin arja' natz'at wi' chi congana nim ruk'ij ja rachi. ⁸Queri' nbij chewe como ja tok kas tz'ucarsaxi ja nabey achi ma ruq'uin ta ixok pi wi' pro ja tok kas tz'ucarsaxi ja rixok ruq'uin achi pi wi'. ⁹In jun chic, ja rachi ma rmal ta ja rixok tok tz'ucarsaxi, ja tok tz'ucarsaxi ja rixok jari' rmal ja rachi tok tz'ucarsaxi. ¹⁰Rmalc'ari' tok nbij chewe chi jun ixok arja' yatal trij chi nubotz rwi' como jari' retal chi c'o rajaw pa'l trij. Ja tok nubotz rwi' jari' utz nquetz'at ja ángel. ¹¹Pro ja kaniman ja kajaw Jesucristo xa ok junan

chi achi chi ixok chake. Ja rachi nc'atzin ixok tre in ja rixok nc'atzin achi tre. ¹² Queri' nbij chewe como ja tok tz'ucarsaxi ja nabey ixok ruq'uin achi pi wi' in ja c'a camic tok nokalaxi ja rok achi'i' ruq'uin ixok nokpi wi'. Xarwari' ni majun ja maquita ruq'uin Dios npi wi'.

¹³ Tech'obo' kaj chi utz eyon, jun ixok ¿la yatal trij nech'ob ixix chi nuban oración ruq'uin ja Dios ja wi ma rbotzon ta rwi'? ¹⁴ Ixix bien ewotak chi jun achi ni rxin wi' chi ma nimak ta ja rsamal rwi' nowi nuya' lugar tre chi nimak neli cani' jun ixok jari' xa q'uixbal tre. ¹⁵ Pro jun ixok ni rxin wi' chi nimak ja rsamal rwi' jari' cani' jun adorno rwekben ri'. Como arja' yatajnak tre chi nimak ja rsamal rwi' ocnak botzbal rwi'. ¹⁶ Ja c'a wi c'o jun chewe ja ma conforme ta ruq'uin ja c'a xinbij kaj chewe ri', wi solo nuch'a', tirotakij c'a chi ja wachbil xa junan nkach'ob cuq'uin trewa' wari' in queri' nkach'ob cuq'uin ja jule' chic iglesia chakaja' xa bar ta tri' nquemol wi' qui' pa rubi' ja Dios.

¹⁷ Pro anin maquinquicot chewij ja xtinbij chic chewe ri' wach'alal como ja tok nemol ewi' mta q'uuyem rc'amonto tre ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo pro ja moloj ri'il neban, na xa más na lawulo' nixel rmal. ¹⁸ Como ec'oli nebin chwe chi ma jun ta neban ja tok nemol ewi' chi rnataxic ja Jesucristo, jari' xa división ja nixtajini neban. Jari' ja nch'a' chewe nabey. Anin matinnimaj nojel ja rewil nbixi pro can nnimaj ja bin chwe chi ma jun ta ebanon. ¹⁹ Nnimaj como c'o je'e división nbantaj na checojol utzc'a chi nixc'ambajaxi utzc'a chi bien nk'alajin na echinatak chewe ja kas katzij chi ncajo' ja Dios. ²⁰ Ja c'a tok nixekaj chipan ja lugar ja bar nemol wi' ewi' chi rbanic ja cena rxin ja kajaw Jesucristo ¿la katzij c'a chi rxin arja' ja cena neban nech'ob ixix? Jari' ma rxin

ta ja neban. ²¹ Queri' nbij chewe como ja tok nerila' ja hora xin wa'im nemajla' rtijic eyon ja rewxin chejunal, matewaybej na ewi' in tok nq'uiswani ec'oli tak meba'i' chewe mta quixin neya', ni nk'ak'an wi' quepan in ec'oli chewe xa nek'abari. ²² Ja c'a wi xa queri' neban ¿nak tre tok ma pa tak ewochoch ta nixwa' wi'? ¿La mta la'an ewochoch chewi'? Owi maxla xa itzel chic ne'etz'at ja kach'alal ja re tinamit xin Dios tok neban queri', maxla xa egana neban chique ja tak meba'i' cani' ma ec'o ta. Ja camic ¿nak nbij chewe nech'ob ixix, la ninquicot chewij ja neban queri'? Jari' ma can ta.

²³ Queri' nbij chewe wach'alal como ma queri' ta neban tre ja cani' xinc'ut chewach. Como ja k'alasax chinwach anin rmal ja kajaw Jesús jari' ja xinc'ut chic chewach ixix in quewa' rbanic ri'. Ja kajaw Jesús jari' ak'a' tok xajalal maja'n tijach pa quek'a' ja winak ja xetzelan rxin, arja' xuc'am ja caxlanway in xmaltoxij tre ja Dios. ²⁴ C'ac'ari' xuwech' ja caxlanway in quewa' xbij chique ja rapóstol ri': —Jawa' caxlanway ja xinwech' ri' jawa' ncuervo anin como ja xtiban tre ja ncuervo cani' nwech'i, nincamsax na pan ecuenta. Camic tec'ama' in tetija' in nijawawa' xtenatbej wxin, ne'e. ²⁵ Queri' xuban chic tre ja jun vaso vino chakaja', ja tok colbetaji wa'im rmal xuc'am in quewa' xbij chic chique ri': —Ja vino ja c'o chipan ja vaso ri' jawa' nquiq'uel ocnak rseguro ja c'ac'a chominem ja rchomin ja Dios. Ja tok xtetij xa nak ta chi tiempo'al xtetij wi' je'e nijawawa' xtenatbej wxin chakaja', ne'e. ²⁶ Queri' c'a ja kas mero rbanic, jawa' caxlanway ri' rachbil ja riya'l uva tok xtetij xa nak ta chi tiempo'al xtetij wi' je'e jari' cani' neya' rbixic ja rcamic ja kajaw Jesucristo in c'a tokori' netanba' rtijic ja tok xtipi chic jutij.

²⁷ Rmalc'ari' nbij chewe, xa nak ta xtitijowi ja caxlanway, xa nak ta xtitijowi ja vino ja nkanatbej rcamic

ja kajaw Jesucristo in wi xa ma ch'obol ta nuban tre rtijic jari' xajan ja nuban, xa itzel nuban tre rcuerpo ja kajaw Jesucristo rachbil rquiq'uel. ²⁸ Pro mejor ja neban, tec'ambajaj kaj ja rewanma eyon jani' ebanon chejunal, c'a tokoc'ari' utz netij ja caxlanway rachbil ja vino. ²⁹ Queri' nbij chewe como xa nak ta xtitijowi jawa' caxlanway ri' rachbil ja vino in wi xa ma ch'obol ta nuban tre rtijic jari' xa castigo xin Dios nsiq'uij trij, xa matich'obtj rmal nak ja kas mero rbanic ja cuerpo rxin ja kajaw Jesucristo. ³⁰ Como xa ma ch'obol ta neban tre rtijic ja cena rxin ja kajaw Jesucristo xa chewi' tok e q'uiy chewe ja ma kas ta c'o quichok'ak', xa e yawa'i' in xa chewi' chakaja' tok e q'uiy chewe ja xecami. ³¹ Pro ja c'a wi ajoj mismo nkac'ambajaj kaj ja kanma kayon in wi nkachomij ja ma utz ta kabanon jari' mta ja castigo xin Dios xtipi ta chakij. ³² Pro ja tok c'oli ja castigo xin Dios npi chakij jari' katijoxic nbani utzc'a chi makotakel chijutij chipan ja nimlaj rpokonal ja bar xquetakel wi' ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x.

³³ Queri' c'a rbanic wach'alal in rmalari' tok nbij chewe, ja tok nemol ewi' chi rbanic ja wa'im tewaybej na ewi', junan ta nixoqui pa wa'im. ³⁴ Ja c'a wi c'o jun chewe congana nk'ak'an rupan in matucoch' mejor tiwa'el pa rochoch. Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi mta castigo xin Dios nsiq'uij chewij ja tok nemol ewi'. Ja c'a tre ja jule' chic razón ja xec'waxaj chwe c'a tokori' xtinchomij ja tok xquinekaj ewq'uin.

12

¹ Ja c'a camic wach'alal noktzijon jurata ewq'uin tre ja nkacochij je'e tre ja rEspíritu Santo chi nokcowini nka-banbej ja samaj xin Dios, mta ngana ja maquita nch'obtj emwal nak rbanic.

² Ixix bien ewotak chi ja nabey chaka bar ta tri' xixc'amarel wi' chipan jule' tijonem ja ma tijonem xin Dios ta, xa cachbal winak xa rachbal nakun je'e xeya' quek'ij. Xeya' quek'ij pro nixtac'a netzijon ta jutz'it. ³ Rmalc'ari' ja tok anin nch'ob na chewach camic nak rbanic ja rEspíritu Santo. Ja tok c'o jun winak rmajon tzij xa nak ta chi winakil ja wi Espíritu Santo uc'ayon rxin chi rbixic ja tzij arja' mta moda itzel ta xtizijon ta tre ja Jesús. In chakaja' ni majun winak xticowin ta xtibij ta tre ja Jesús chi arja' rajaw nojelal, xtiche' ta tre, ja wi maquita c'oli ja rEspíritu Santo uc'ayon rxin chi rbixic.

⁴ Pro q'uiy rwach ja nkacochij je'e tre ja rEspíritu Santo chi nokcowini nkabanbej ja samaj xin Dios pro xarwari' xa jun mismo Espíritu Santo nsipan chake chi nojelal. ⁵ In q'uiy rwach chakaja' ja samaj xin Dios pro xa jun mismo kajaw Jesucristo ja ncojo kaxin chi rbanic ja samaj. ⁶ In q'uiy rwach chakaja' ja poder nkacoj chi rbanic ja samaj xin Dios pro xa jun mismo Dios ja nyo' chake ja poder kanojelal xa nak ta chi poderal. ⁷ Pro c'oli nyataj chake rmal ja rEspíritu Santo chikajujunal chi nokcowini nkak'alasbej ja samaj ja nuban ja rEspíritu Santo chikacojol. Pro jari' nyataj chake utzc'a chi nkatobej ki' chibil tak ki'. ⁸ Queri' c'a rbanic como ec'o jule' chake ja nyataj chique rmal ja rEspíritu Santo chi necowini nqueya' rbixic jani' rna'oj ja Dios. In ec'o c'a jule' chic ja nyataj chique chi necowini nqueya' jun tijonem ja nc'ut chiquewach rmal ja mismo Espíritu Santo. ⁹ In ec'o na jule' chic ja nyataj chique rmal ja mismo Espíritu Santo chi congana nim ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios. Ec'o na jule' chic ja nyataj chique rmal ja mismo Espíritu Santo chi necowini nequitzursaj winak tre yobilal je'e. ¹⁰ Ec'o na jule' chic ja nyataj chique chi necowini nqueban milagro, in jule' chic nyataj chique chi c'o je'e nk'alasax chiquewach rmal

ja Dios chi nqueya' rbixic, in jule' chic ja nyataj chique chi necowini nquech'ob nak chi espiritu'al c'ayon quixin ja winak tok netzijoni, la Espíritu Santo owi ma Espíritu Santo ta. Ec'o na jule' chic ja nyataj chique chi necowini netzijon chipan jule' tzobal masqui ma cotakin ta ja tzobal in jule' chic ja nyataj chique chi necowini nquik'axaj ja tzij ja nbix chipan ja jule' chic tzobal. ¹¹ Pro xarwari', xa jun mismo Espíritu Santo ja nyo' chake nojel awa' samaj xin Dios ja c'a xinbij kaj chewe ri', arja' nuya' kasamaj chikajujunal ja c'o rgana nuya' chake.

¹² Cani' rbanic ja racuerpo q'uiy rwach rc'an como c'o ruk'a', c'o rkan, c'o parwach pro xa jun cuerpo rbanon. Nojel ja rc'an ja racuerpo masqui q'uiy rwach pro xa jun cuerpo rbanon. In queri' c'a rbanic ja Cristo chakaja', masqui ok q'uiy ja yukul kac'u'x ruq'uin pro xa jun kabanon ruq'uin. ¹³ Queri' nbij chewe como xa jun mismo Espíritu Santo xokbanbex bautizar kanojelal, xa jun cuerpo ban chake chi ok aj Israel chi ma ok aj Israel ta, chi ok esclavo chi ok libre, xa jun mismo Espíritu Santo ja xoc pa tak kanma chi nimlaj kanojelal.

¹⁴ Queri' rbanic como jun cuerpo ma jun miembro ta rc'an, q'uiy rwach ja rc'an. ¹⁵ Tac'a ja rawakan xtibij ta chawe: —Anin como ma yatajnak ta chwe chi inocnak ta k'abaj chewi' tok ni majun ngana xtinban ta jun ruq'uin ja racuerpo, xtiche' ta chawe, masqui queri' nbij pro ni jun wi' rbanon ja rawakan ruq'uin ja racuerpo. ¹⁶ In chakaja' ja rawxquin xtibij ta chawe: —Anin como ma yatajnak ta chwe chi inocnak ta pawachaj chewi' tok ni majun ngana xtinban ta jun ruq'uin ja racuerpo, xtiche' ta chawe, masqui queri' nbij pro ni jun wi' rbanon ja rawxquin ruq'uin ja racuerpo. ¹⁷ Ja racuerpo wixta pawachaj chi jun

jari' maticowin c'a nc'axaj ari' ja nbixi, o wixta xquinaj chi jun jari' maticowin c'a nuna' rxula' nakun ari' chakaja'.
¹⁸ Pro ja kas mero rbanic ja kacuerpo, ja Dios arja' chomini bar xucoj wi' ja kak'a', bar xucoj wi' ja kakan rachbil ja jule' chic miembro rxin ja kacuerpo, arja' cha'owi bar xucoj wi' chijujunal. ¹⁹ Ja racuerpo wixta pawachaj chi jun jari' ma cuerpo ta c'ari'. ²⁰ Pro ja kas mero rbanic, q'uiy miembro rc'an ja racuerpo pro xa ni jun cuerpo wi' rbanon. ²¹ Ja panawach mta moda xtibij ta tre ja rak'a': —Atat ni majun asamaj chwe, xtiche' ta tre. In chakaja' ja rawi' mta moda xtibij ta tre ja rawakan: —Atat ni majun asamaj chwe, xtiche' ta tre chakaja'. ²² Pro ja kas mero rbanic, c'o na jule' miembro rxin ja kacuerpo ja ma kas ta c'o rchok'ak' nokche' tre, pro congana nc'atzin tre ja kacuerpo. ²³ In c'o na jule' miembro rxin ja kacuerpo ja ma nimak ta ruk'ij chwach ja kapalaj owi pakawach ja nkach'ob ajoj pro jari' miembro lok' nkana' in nkawek. In jule' chic ja ni ma yatal ta wi' tre ja maquita nweki pro jari' más chi na nkaban cuenta. ²⁴ Jari' más chi na nkaya' pa cuenta chwach ja jule' chic ja ma rjawaxic ta tre chi nweki. Pro ja Dios arja' bien rbanon rbanic ja kacuerpo, bien rchomin utzc'a chi más chi na lok' xtina'i ja jule' miembro ja ma kas ta nimak ruk'ij ntz'ati. ²⁵ Queri' rbanon utzc'a chi ja kacuerpo mta división nuban pro ja c'a nuban, ja kak'a' rachbil kakan rachbil ja jule' chic miembro rxin ja kacuerpo xa jun nuban in lok' nuna' ri' chibil tak ri'.
²⁶ Queri' c'a rbanic, tok c'o jun miembro rxin ja kacuerpo nti'oni nti'on c'ari' chi jun ja kacuerpo, ja c'a tok c'o jun miembro rxin ja kacuerpo nya' ruk'ij nquicot c'ari' chi jun ja kacuerpo chakaja'.

²⁷ Ja c'a rixix ix cuerpo rxin ja Cristo, ix miembro chejunal rxin ja rcuerpo. ²⁸ Ja Dios arja' q'uiy rwach ja samaj xuya' chake ja nkamol ki' pa rubi' ja Cristo.

Nabey xerucha' ja xe'oc apóstol, pa rucab xerucha' ja xe'oc profeta, pa rox xerucha' ja xe'oc maestro. C'ac'ari' xerucha' ja xe'oc banol milagro, c'ac'ari' xuya' quisamaj jule' chic cani' chique ja nequitzursaj yawa'i' in chique ja nequeto' ja c'o rjawaxic chique in chique ja ne'uc'an quixin ja kach'alal in chique ja netzijon chipan jule' tzobal ja ma cotakin ta. ²⁹ Ma canojel ta e'ocnak ta apóstol, ma canojel ta e'ocnak ta profeta, ma canojel ta e'ocnak ta maestro, ma canojel ta e'ocnak ta banol milagro. ³⁰ Ma canojel ta yatajnak ta chique chi nequitzursaj yawa'i', ma canojel ta yatajnak ta chique chi netzijon chipan jule' tzobal, ma canojel ta yatajnak ta chique chi nquik'axaj ja tzij ja nbix chipan ja jule' tzobal. ³¹ Pro ja samaj ja c'o más q'uuiyem rc'amonto tre quic'aslemal ja kach'alal ni ta ja wari' netij ek'ij chi rcochixic. Xarwari' c'o jun bey nch'ob chewach camic ri' pro jun bey ja congana nim ruk'ij, mchita jun bey nk'i'o ta rxin, jari' bey awc'an ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal.

13

¹ Anin wixta ni ta majun tzobal ja maquita nincowini nintzijon chipan, wi tzobal quixin winak owi tzobal quixin ángel chakaja' pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' xa junan ninel ruq'uin jun ch'ich' tok nk'omaxi ja xa mta rc'amonto rukul nc'axaxi. ² In jun chic, wixta yatajnak chwe chi inocnak jun profeta pro jun profeta ja ni ta majun ja maquita k'alasan chwach ja wawan chiquewach winak rmal ja Dios, jun profeta ja ni ta majun ja maquita rotak pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' ni majun inocnak wi'. Ja wixta majun falta tre ja yukulbal nuc'u'x ruq'uin ja Dios in rmaltari' xtinbij ta tre jun jayu' chi nk'ax cha jun lugar chic in xquinrnimaj ta pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios

nsamaji pa nc'aslemal jari' ni majun inocnak wi' chakaja'.
³ In jun chic, masqui xtinjach ta ja meba'il ja c'o wq'uin chique ja tak meba'i' chi nquitzukbej qui', pro ni nojelal, pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' ni majun nak ta rc'amonto chwe. Masqui xtinya' ta wi' pa camíc chi xtiporox ta ja ncuerpo pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' ni majun nak ta rc'amonto chwe chakaja'.

⁴ Ja c'a tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal jari' c'ayew chi npit awayewal chiquij winak pro ja naban chique, solo utzil. Ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal jari' mta moda xtiquiakir ta ja rawanma chiquij winak in nixtac'a xtaya' ta ak'ij chiquewach in nixtac'a xtana' kaj ta chakaja' chi congana at nim. ⁵ Ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal jari' mta moda ja xta nij agana wi' xtaban ta je'e ja xa junwi' xtiquena' winak amwal in nixtac'a xtaban ta ja xa ruyon chawe atat c'oli rc'amonto in nixtac'a chaka c'oli mani xtaban ta awayewal in nixtac'a xtac'ol ta pan awanma chakaja' ja ma utz ta nban chawe cumal winak pro jari' namestaj. ⁶ Ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal in wi c'o jun winak nkaj pa ril jari' mta moda xcatquicot ta trij pro ja wi nsamaji ja utzlaj tzij xin Jesucristo chipan ja rc'aslemal jari' natquicot trij. ⁷ Ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal jari' ni majun nak ta ja maquita nacocho' in ni mta wi' ja maquita yukul ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo in ni mta wi' ja maquita awayben nojelal ja rtzujun chake ja Dios in ni mta wi' chakaja' ja maquita cow natpe'e chwach nojelal xa nak ta npi chawij.

⁸ Ja rajoben ri'il xin Dios ni mta wi' ja xtoc'o ta ruk'ij. Pro ja yatajnak je'e chake chi nokcowini nkaban jari' xa noc'o ruk'ij, cani' tre ja naya' rbixic ja k'alsan je'e

chawach rmal ja Dios in caní' tre ja nattzìjon chipan jule' tzobal ja ma awotakin ta in caní' tre ja naya' jun tijonem ja nc'ut chawach rmal ja rEspíritu Santo. ⁹ Ja wi nkaya' ja tijonem ja nc'ut chikawach rmal ja rEspíritu Santo pro xarwari' ni c'o wi' ja ma kotak ta, owi ok profeta xin Dios pro xarwari' ni c'o wi' ja ma k'alasan ta chikawach chakaja'. ¹⁰ Xa chewi' tok nbij chewe chi xa noc'o ruk'ij ja samaj ja yatajnak chake, tokori' xtoc'o ruk'ij ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo xturk'alasaj na chikawach nojelal ja maja'n tikotakij pro ni majun ja maquita nurk'alasaj chikawach tri'. ¹¹ Tac'a anin tok c'a in tac'al na, ja caní' netzìjoni tak ac'ala' queri' c'a xintzìjon anin chakaja'. Ja caní' nquena' kaj ja tak ac'ala' queri' xinna' kaj anin chakaja'. Ja caní' quina'oj tak ac'ala' queri' nna'oj anin tri' chakaja'. Pro jari' xa xoc'o ruk'ij como xinoc achi, q'ueje' can ja caní' rbanic jun tac'al. ¹² In queri' c'a chake ajoj camic, c'o je'e ja xin Dios kotak pro xarwari' ma claro ta chikawach nojelal, caní' tre tok natz'at awach chipan jun ch'ich' ja ma bien ta claro natca'y chipan. Pro ja tok xtuc'ul ri' kawach ruq'uin ja Jesucristo jari' ni claro chic chikawach tri'. Ja camic masqui wotak jani' rna'oj ja Dios pro c'a c'o na ja ma kas ta claro chinwach nak rbanic. Pro ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo jari' ni claro chic chinwach tri' pro ni nojelal, caní' tre ja Dios camic arja' ni bien claro chwach jani' ja nna'oj anin pro ni nojelal. ¹³ Queri' c'a rbanic wach'alal, c'oli ja ni mta wi' ja xtoc'o ta ruk'ij, jun, ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios, in jun chic, ja nkaybej más ja rutzil xin Dios, in jun chic, ja rajoben ri'il xin Dios. Jawa' roxi' ri' ja c'a xinbij kaj chewe jari' ni matoc'o wi' ruk'ij pro ja rajoben ri'il xin Dios jari' ja más na nim ruk'ij tre ja roxi'.

14

¹ Ja rajoben ri'il xin Dios ni ta ja wari' nixocla' il tre chi nsamaji pan ec'aslemal in tetija' ek'ij chakaja' chi rcochixic ja samaj ja nyataj je'e chake rmal ja rEspíritu Santo. Pro ja kas nwajo' chewe wach'alal, c'o jun tre ja samaj ja más chi ta na xteyarij, jari' chi nyataj chewe chi nixcowini neya' rbixic chibil tak ewi' ja nk'alasax je'e chewach rmal ja Dios. ² Ja c'a tok nattzijon chipan jun chic tzobal ja ma awotakin ta jari' ma cuq'uin winak ta nattzijon wi', ruq'uin Dios ja nattzijon wi'. Ma cuq'uin winak ta como ja winak maquecowini nquech'ob ja nabij. Ja nabij, Espíritu Santo uc'ayon awxin chi rbixic pro ja nec'axan awxin xa awatal chiquewach. ³ Pro ja c'a tok naya' rbixic ja k'alasan chawach rmal ja Dios jari' cuq'uin winak nattzijon wi'. Ja nec'axan awxin necowini nquech'ob ja nabij in c'o q'uiyem rc'amonto tre ja quic'aslemal, paxbanem rc'amonto chique in nyukbax quec'u'x rmal. ⁴ Ja tok nattzijon chipan jun chic tzobal ja ma awotakin ta jari' mta q'uiyem rc'amonto chique ja jule' chic, xa ayon atat natq'uiy kaj rmal pro ja c'a tok naya' rbixic ja k'alasan chawach rmal ja Dios jari' c'o q'uiyem rc'amonto chique ja riglesia.

⁵ Anin c'o ngana xtiyataj ta chewe ewanojel chi nixcowini nixtzijon ta chipan jule' chic tzobal ja ma ewotakin ta pro ja más chi na ngana xtiyataj chewe ewanojel chi nixcowini neya' ta rbixic ja nk'alasax je'e chewach rmal ja Dios. Más na nim ruk'ij ja naya' rbixic ja nk'alasax je'e chawach rmal ja Dios chwach ja nattzijon chipan jun chic tzobal ja ma awotakin ta. Owi natcowini nak'axaj ja tzij ja nabij chipan ja jun chic tzobal, wi c'o q'uiyem rc'amonto chique ja riglesia jari' más na nim ruk'ij chakaja'. ⁶ Tac'a anin xquinekaj ta ewq'uin in wi xa chipan jun chic tzobal nintzijon wi' ewq'uin jari' ni majun nak ta rc'amonto

chewe. Pro wi c'oli ja k'alasan chinwach rmal ja Dios in wi xtinya' rbixic chewach, owi c'o jun tijonem xin Dios wotakin in nixntijoj tre jari' c'oli rc'amonto chewe.

⁷Tac'a jule' nakun chakaja' ja c'o rukul, cani' tre jun guitarra owi' cani' tre jun flauta, pro wixta xa junan ja rukul nc'axaxi ja jujun tak nota rc'an maquita c'a nokcowin ari' nkach'ob nak la chi bixal nban chipan. ⁸Tac'a chakaja' jun trompeta txixulax ta chi quisiq'uixic jule' soldado chi nequibana' ja ch'a'oj pro wi xa ma claro ta ja nbij ja trompeta mta c'a moda ari' ja soldado xtiquichomla' ta qui' chi nequibana' ja ch'a'oj. ⁹In queri' c'a chewe ixix chakaja', ja wi noqui ja rewak' chi rbixic jule' tzij ja xa ma claro ta chiquewach ja nec'axan ewxin mta c'a moda ari' xticotakij ta ja nbij chique. Como ja tzij nelto pan echi' xa nq'uis kaj chi queri', matekaj pa quixquin. ¹⁰Jaru' la kas rwach je'e ja tzobal ja ntzijoxi wawe' chwach'ulew in c'o ch'obtajic trij chijujunal. ¹¹Ja c'a wi matich'obtaj mwal ja tzij ja nbix chwe xc'a junan ari' ruq'uin ja cani' ma kach aj tinamit ta ki' ruq'uin ja ntzijon wq'uin. ¹²In queri' c'a chewe ixix chakaja'. Ja c'a camic, como congana newajo' necochij ja nyataj je'e chake rmal ja rEspiritu Santo chewi' tok nbij chewe, tetija' ek'ij chi rbanic ja c'o q'uuiyem rc'amonpi tre ja quic'aslemal ja kach'alal ja riglesia, pro ni ta congana xqueq'uuiy ta emwal.

¹³Rmalc'ari' nbij chewe, ja wi c'o jun chewe ja yatajnak tre chi ncowini ntzijon chipan jun chic tzobal ja ma rotakin ta tibana' orar, tic'utuj c'a tre ja Dios chi arja' nuya' tre chakaja' chi ncowini nk'axaj ja tzij nbij utzc'a chi nch'obtaj cumal ja nec'axan rxin. ¹⁴Quirtac'ari' nuban jutz'it como anin tok wi c'o jun oración nmajon rbanic chipan jun chic tzobal ja ma wotakin ta jari' nsamaji ja respíritu wxin chi rbanic ja roración pro matisamaji ja nna'oj in ja c'a roración ni majun nak ta rc'amonto chique

ja nec'axan wxin. ¹⁵ Ja wi queri' rbanic ¿nak nban c'a? Quewa' rubey ri' chi nban. Ja tok wi c'o jun oración nmajon rbanic, anin xtincoj ja respíritu wxin chi rbanic ja roración in xtincoj ja nna'oj chi rbanic chakaja'. In tok wi c'o jun bix nmajon rbixaxic xtincoj ja respíritu wxin chi rbixaxic in xtincoj ja nna'oj chi rbixaxic chakaja'. ¹⁶ Ja c'a tok wi c'oli namaltioxij tre ja Dios pro wi xa ruyon ja respíritu awxin xtacoj chi rmaltioxixic tre jari' mta moda: —Amén, xqueche' ta ja kach'alal ja ma yatajnak ta chique chi nquech'ob ja nbij ja respíritu awxin. Mta moda como eje'e' matich'obtaj cumal nak la namaltioxij tre ja Dios. ¹⁷ Atat masqui nojel ac'u'x nojel awanma namaltioxij tre pro mta q'uiyem rc'amonto tre ja quic'aslemal ja jule' chic ja matich'obtaj cumal como nak la ja namaltioxij tre. ¹⁸ Anin nmaltioxij tre ja Dios ja rya'on chwe chi más na nincowini nintzijon chipan jule' chic tzobal chewach ixix. ¹⁹ Pro xarwari', ja tok kamolon ki' ja rok iglesia jari' más na utz ja xa jun ca'i' tzij xtinbij ja xtincoj nna'oj chi nentijobej ja nec'axan wxin chwach ja maxco' chi tzij xtinbij chipan jun chic tzobal ja xa matich'obtaj cumal.

²⁰ Wach'alal, ma teban chi ta más ja cani' xa junan ena'oj cuq'uin ja tak ac'ala'. Ja c'a tre ja banoj itzelal jari' utz wi nixoqui ix cani' tak yaqui'a' pro ja tre ja rena'oj jari' kas ta xtitz'akati chi utz. ²¹ Ja c'a rtzobal Dios c'oli tz'ibtal can chipan ja rbin can ja Dios quewari': —Anin ec'o jule' winak ja ma e aj Israel ta xquenutakel cuq'uin ja raj Israel chi netzijon cuq'uin pro chipan jule' tzobal ja junwi' chi na xquetzijon wi' cuq'uin. Pro masqui queri' xtinban chique ja raj Israel pro ni ma xtiqueya' ta wi' quixquin tre ja xtinbij chique, ne'e ja kajaw Dios. ²² Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja tok noqui ja jule' chic tzobal ja matich'obtaji jari' noc retal pro jun retal ja noc chiquewach ja maquenimani, ma chiquewach ta ja nenimani. Pro ja tok c'o je'e ja

nch'ob chikawach ja nk'alasax rmal ja Dios jari' quixin ja nanimani, ma quixin ta ja maquenimani. ²³ Ja c'a wi emolon ewi' ewanojel ja rix iglesia in wi nixtajini nixtzijoni ewanojel chipan jule' chic tzobal, ja c'a wi ec'o jule' winak ne'oc checojol ja ma cotak ta nak rbanic ja tok nattzijon chipan jule' chic tzobal ja ma awotakin ta owi ne'oc jule' winak ja ma quiniman ta ja Jesucristo ¿la matiquibij c'ari' chewe chi xa ixch'ujarnak? ²⁴ Pro ja c'a wi ewanojel emajon rbixic jule' tzij ja nch'obtaji ja nk'alasax je'e chewach rmal ja Dios in wi c'o jun noc checojol ja ma rman ta ja Jesucristo owi noc jun ja ma rotak ta nak rbanic ja tok nattzijon chipan jule' chic tzobal jari' nkaj pa rwi' ja nixtajini nebij. Xtumaj c'a ti'onem ja ranma rmal ja ril rumac rbanon pro rumac ja tzij ja nixtajini nebij ewanojel tok nuban queri'. Ja tzij nebij ewanojel jari' nsamaji chi rk'alasaxic jani' rc'aslemal. ²⁵ Ja rwawan je'e pa ranma jari' nk'alasaxi, nel pa sak. Queri' c'a xtuban, c'ac'ari' xtixuque'e in xtumaj rya'ic ruk'ij ja Dios in quewa' xtibij chewe ri': —Ni katzij wi' chi Dios c'o checojol, xtiche'e.

²⁶ ¿Nak c'a ja kas mero rubey wach'alal? Ja tok nemol ewi' c'oli ja yatajnak chewe chejunal chi nixcowini neban. Ec'oli ja c'o jun salmo nquejach, ec'oli ja c'o jun tijonem nqueya', ec'oli ja c'o jun chic tzobal netzijon chipan, ec'oli ja c'oli k'alsan chiquewach rmal ja Dios chi nqueya' rbixic in ec'oli ja nyataj chique chi necowini nquik'axaj ja tzij ja nbix chipan jun chic tzobal. Pro xarwari', xa nak ta ja neban c'o ta q'uiyem rc'amonto tre quic'aslemal ja nec'axan ewxin. ²⁷ Ja wi ec'oli ncajo' netzijon chipan jule' chic tzobal xa e ca'i' quetzijon chique owi e ox'i' pro xa xarari', in maxta junlic quetzijoni pro nquejal na qui'. In chakaja' ni rjawaxic wi' chi c'o jun ja nk'axani ja tzij ja nbix chipan ja jule' chic tzobal. ²⁸ Nowi

mta jun ja ncowini nk'axaj ja tzij mejor ni ta majun chique xquetzijon ta chipan jun chic tzobal chiquewach ja kach'alal ja quimolon qui'. C'a tokori' quetzijon chipan ja tok xa queyon chic ja tok xa ruq'uin chic Dios ja netzijon wi'. ²⁹ Ja c'a profeta e ca'i' owi e oxi' quetzijon chique. Ja c'a jule' chic tiquich'obo' rij rwach ja nquibij ja profeta, la xin Dios ja nquibij owi mani. ³⁰ Ja wi c'o jun profeta rmajon tzij in wi c'o chic jun tz'ubul tri' ja c'oli nk'alasax chwach rmal ja Dios maxta titzijon más ja rmajon tzij, tiya'a' lugar tre ja jun chic chi ntzijoni. ³¹ Queri' nbij chewe como nixcowini nejal ewi' ewanojel chi rbixic ja k'alasan je'e chewach rmal ja Dios. Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi c'oli newotakij pro nij ewanojelal utzc'a chi c'oli paxbanem rc'amonto chewe ewanojelal chakaja'. ³² Ja c'a profeta eje'e' necowini nquek'il kaj qui' queyon utzc'a chi ma junlic ta netzijoni utzc'a chi maquesachi ja nec'axan quixin. ³³ Necowini nqueban como ja Dios arja' jun Dios ja mta moda c'o ta xtuya' ta chique ja xta sachonem rc'amonto pro nij utzil wi' rc'amonto nojel ja nuban.

Ja chipan ja jule' chic iglesia ja tok quimolon qui' ja rtinamit Dios jari' maquetzijoni ja rixoki'. ³⁴ Quirtac'ari' nqueban ja rixoki' ja rec'o checojol ixix chakaja', ja tok emolon ewi' maxta quetzijoni. Queri' nbij chewe como ma yatal ta chiquij xquetzijon ta pro ja yatal chiquij jari' quequinimaj ja quichajilal ja cani' nbij ja ley xin Dios. ³⁵ Ja c'a wi c'o je'e' ja matich'obtaj cumal in wi ncajo' nquic'axaj razón mejor chique quichajilal tiquic'axaj wi' pa tak cochoch. Queri' nbij chewe como xa ma utz ta ntz'ati jun ixok ntzijon pa tak servicio.

³⁶ Bien c'a turkaj chewe chi ma ewq'uin ta ixix winakarsanto wi' ja rtzobal Dios in nixtac'a eyon ta ixix ja c'o rtzobal Dios ewq'uin chakaja'. ³⁷ Ja c'a wi c'o jun chewe wi nuch'ob chi arja' ocnak profeta owi nuch'ob chi

c'oli rcochin tre ja rEspíritu Santo jari' yatal trij chi nuban reconocer nak rbanic ja nmajon rch'obic chewach camic chi jari' jun mandamiento rxin ja kajaw Jesucristo. ³⁸ Nowi mta rgana nuban reconocer chi queri' rbanic jari' matiban reconocer arja' chakaja'.

³⁹ Queri' c'a rbanic wach'alal, congana rjawaxic chi neya' rbixic ja nk'alasax je'e chewach rmal ja Dios, ja ta ri' netij ek'ij chi rbanic. In jun chic nbij chewe ri', maxta ma teya' ta lugar chique ja kach'alal chi netzijon chipan jule' chic tzobal. ⁴⁰ Xarwari' pa tak rubey tecojo' wi' nojelal ja neban in maquita c'oli nak ta xteban ja xta sachonem rc'amonto.

15

¹ Ja c'a camic wach'alal, anin nwajo' nch'ob chic jutij chewach nak rbanic ja utzlaj tzij xin Jesucristo. Xinya' rbixic chewe nabey in xenimaj. Xa rmalawa' utzlaj tzij ri' tok cow nixpe'i ² in xa rmal arja' chakaja' tok newil ja totajem xin Dios. Nixtotaji ja wi ma xteya' can ta ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja xinch'ob chewach owi maxla chaka queri' tok xenimaj, maxla xa ma ch'obol ta ja xeban.

³ Ja xinch'ob chewach nabey jari' ja k'alasan chic je'e chinwach anin in quewa' rbanic ri'. Cami ja Cristo pro rmal kil kamac ja tok cami in ni tz'ibtal can wi' ojer chipan ja rtzobal Dios chi arja' ncam na pa kacuenta. ⁴ Ja c'a tok camstaji c'ac'ari' xemuki. Ja c'a chi rox k'ij c'astaj rwach chiquicojol camnaki'. In ni tz'ibtal can wi' ojer chakaja' chipan ja rtzobal Dios chi nmuk na in nc'astaj na rwach chi rox k'ij. ⁵ Ja c'a tok c'astaji c'ac'ari' xuc'ut ri' chwach ja Cefas. In xuban chi c'a jutij xuc'ut ri' chiquewach ja rapóstol chi e cablajuj. ⁶ In xuban jutij más e jo'o' ciento ja kach'alal xuc'ut chic ri' chiquewach. Eje'e' ri' kach'alal xa e jujun ja recamnak chique pro ja jule' chic c'a ec'as

na camic. ⁷ Xuban chic jutij xuc'ut ri' chwach ja Jacobo in xuban chi c'a jutij xuc'ut ri' chiquewach ja rapóstol pro ni chiquewach canojelal. ⁸ Ja c'a pa rq'uisbal xuc'ut na ri' chinwach anin chakaja' masqui ja ranin kas tzel nbanonto. ⁹ Ja c'a ranin kas in lawulo' chiquewach ja jule' chic apóstol, ja nna' kaj anin ma yatal ta chwe chi inocnak apóstol. In lawulo' como congana pokon xinban chique ja riglesia ja rtinamit Dios. ¹⁰ Pro ja Dios arja' xsipaj ja rutzil chwe in xa rmal ja rutzil xin Dios tok inocnak apóstol camic. In ma chaka ta queri' xincochij ja rutzil tre pro congana samaji pa nc'aslemal. Más chi na samaj xin Dios xinban chiquewach ja jule' chic pro ma anin ta xinsamaji nuyon, ja rutzil ja xincochij tre ja Dios jari' ja samaji pa nc'aslemal. ¹¹ Ja c'a wi anin xinbanowi ja samaj owi eje'e' ja xebanowi pro xarwari' xa junan ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja nkaya' rbixic in ni ja wi' ja utzlaj tzij xenimaj ixix chakaja'.

¹² Ja c'a wi nkaya' rbixic ja Cristo chi c'astajnak rwach chiquicojol camnaki' ¿nak c'a tre tok ec'oli chewe ja nebini chi: —Mta moda xtic'astaj ta quewach ja camnaki', neche'e? ¹³ Ja c'a wixta mta moda xtic'astaj quewach ja camnaki' maquita c'astajnak rwach ari' ja Cristo chakaja'. ¹⁴ Ja c'a Cristo wixta maquita c'astajnak rwach ni ta majun noc wari' ja utzlaj tzij ja noktajini nkaya' rbixic in ni ta majun noc wari' chakaja' ja nyuke' ec'u'x ruq'u'in. ¹⁵ Xta c'a tzij nkatz'ak ari' trij ja Dios wixta ma c'astajnak ta rwach ja Cristo como ajoj nkabij chi Dios xuc'as chiquicojol camnaki'. Pro maquita katzij ari' chi Dios xuc'as chiquicojol camnaki' ja wixta katzij chi matic'astaj quewach ja camnaki'. ¹⁶ Queri' nbij chewe como wixta katzij chi matic'astaj quewach ja camnaki'

maquita c'astajnak rwach ari' ja Cristo chakaja'. ¹⁷ Ja c'a wixta maquita c'astajnak rwach ja Cristo ni ta majun noc wari' ja yukulbal ec'u'x ruq'u'in, ni ta c'a maquita cuyun wari' ja rewil emac ¹⁸ in ni ta xebe wari' pa k'ak' chakaja' ja camnaki' ja yukul quec'u'x ruq'u'in ja Cristo tok xecami. ¹⁹ Ja c'a tok xkocami wixta mchita nkaybej chi ta na tri', wixta maquita xtibantaj chic cumplir ja tzujun chake rmal ja xa jun kabanon ruq'u'in ja Cristo ni ta congana ok tak pena ari', más ta na ok tak pena ari' chiquewach canojel ja jule' chic winak, xta kaban kaj engañar ki' ari'.

²⁰ Pro ja Cristo jari' c'astajnak chic rwach. Ja tok c'astaj rwach jari' cani' jun tijco'm ch'upi nabey rwach pro c'a c'o na ja maja'n tik'enari, c'a nch'up na, eje'e' ri' ja camnaki' ja cani' waram quibanon. ²¹ Cani' tre ja camíc ruq'u'in jun achi winakarto wi' in queri' c'a tre ja nc'astaj quewach camnaki' ruq'u'in jun achi winakarto wi' chakaja'. ²² Queri' nbij chewe como rumac ja rAdán tok nokcami kanojelal in queri' c'a tre ja Cristo chakaja', rumac arja' tok nc'astaj na kawach kanojelal. ²³ Pro xarwari', c'o jun tiempo ja c'astaj wi' rwach ja Cristo in c'o chic jun tiempo ja nc'astaj wi' kawach ajoj. Ja c'a Cristo arja' ocnak cani' nabey rwach jun tijco'm ch'upi in ja c'a rajoj ja rokc'o pa rcuenta c'a nc'astaj na kawach tokori' ja tok xtipi chic jutij arja'. ²⁴ C'ac'ari' xterila' ja q'uisbal k'ij. Ja c'a tok xterila' ri' k'ij ni majun k'etbaltzij, ni majun poder ja maquita kajsan chic tri' rmal ja Cristo. Ni majun gobierno ja maquita ocnak chic pa ruk'a' tri' in c'a tokori' xtujach chic ja rgobierno pa ruk'a' ja Dios ja Tatixel. ²⁵ Queri' c'a rbanic como ni rjawaxic wi' chi nq'ueje'e ja gobierno pa ruk'a' jaru' pa tiempo ec'o rc'ulel ja maja'n querkajsaj. Ja c'a tok erkajsan chic pro ni kanojelal c'a tokori' xtujach ja rgobierno pa ruk'a' ja Tatixel. ²⁶ Ja q'uisbal rc'ulel jari' ja camíc in arja' nkajsaj na chakaja'

ja camíc. ²⁷ Queri' c'a rbanic como ja Tatixel quewa' xbij tre ri': —Ni majun nak ta ja maquita ncoj pan ak'a'a', ne' tre. Pro matibij tzij ari' chi noqui ja Tatixel pa ruk'a' chakaja', jari' bien k'alaj como ja' Tatixel ncojowi nojelal pa ruk'a'. ²⁸ Ja c'a Ralc'walaxel tok cojon chic pa ruk'a' nojelal arja' xtujach chic ri' pa ruk'a' ja Tatixel. Queri' c'a xtuban utzc'a chi ni ruyon chi wi' ja Dios xtibano chic mandar tri' in majun nak chi ta ja maquita xtiniman chic rxin.

²⁹ Pro wi matic'astaj quewach ja camnaki' nak la nquech'ob ja winak ja neban bautizar pa quiq'uexwach camnaki'. Ja c'a wi matic'astaj quewach ja camnaki' ¿nak c'a tre tok ec'oli ja neban bautizar pa quiq'uexwach? ³⁰ In ajoj chakaja' ni mta wi' ja maquita kaya'on ki' pa rc'ayewal pro ¿nak ta c'a noc wari' ja wixta mta c'astajic chakij ja tok xkocami? ³¹ Anin k'ij k'ij nij inc'o wi' chwach ja camíc. Ni katzij wi' wach'alal chi queri' nbanon. Cani' ewotak wach'alal chi congana ninquicot emwal rumac ja xa jun ebanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo, bien c'a tewotakij chakaja' chi anin nij inc'o wi' chwach ja camíc nojel tak k'ij. ³² Ja c'a wixta xa junan nna'oj anin cuq'uin ja winak ja matiquinimaj chi nc'astaj na quewach ja camnaki' ¿nak ta c'a noc wari' chwe ja tok xintij pokon pa quek'a' jule' winak wawe' pa Efeso pro jule' winak ja xa e cani' itzel tak chicop? Ja c'a wixta maquita nc'astaj quewach ja camnaki' c'o ta c'a quirazón ari' ja winak ja nebini chi: —Ja kaway rachbil kaya' xta jari' nokocla' il tre in xa xarari' como ja chwak cabij xa nokcami, neche'e. ³³ Pro maxta quixban engañar ixix como masqui utz ja rana'oj atat pro wi xa ne'awachbilaj jule' winak ja ma utz ta quina'oj jari' nyojtaji ja rana'oj atat cumal chakaja'. ³⁴ Ma quixsach ta na más pro ja neban, quixc'asc'oti como ni yatal wi' chewij chi nixc'asc'oti. Majutij xquixmacun chi ta xque'enimaj chi ta ja jule' winak ja rec'o checojol ja nebin chewe chi

matic'astaj quewach ja camnaki'. Ja c'a reje'e' ni ma cotak ta wi' jani' rna'oj ja Dios. Q'uixbal ta nena' jutz'it rmal ja nmajon rbixic chewe.

³⁵ Pro anin wotak chi ec'oli xtiquech'a' na chwe ja nmajon rbixic chewe ri': —Pro ¿nak c'a rbanic ja tok nec'astaji ja camnaki' in jani' c'ari' chakaja' ja quicuerpo tok nec'astaji? xqueche' na chwe. ³⁶ Pro jari' winak xa ma e ch'obol ta. Bien mpe' tewasaj ena'oj trij jun chirwach ija'tz, ja wi matamuk pa tok'ulew mta c'a nelto ari'. ³⁷ In chakaja', junwi' na wi' cuerpo rc'an ja tok natic pa tok'ulew in junwi' chi na wi' cuerpo rc'an ja tok nelto, wi ija'tz xin trigo natic owi xa nak ta chi ija'tzil. ³⁸ Pro Dios yoyon ja rcuerpo ja rchominto ojer. Junwi' na rcuerpo nuya' tre ja jujun rwach ija'tz chijujunal, wi trigo owi ixim owi xa nak ta chi ija'tzil. ³⁹ Ma junan ta kacuerpo ja rok winak ruq'uin quicuerpo chicop. Junwi' ja kacuerpo ajoj in junwi' chi na quicuerpo quiej wacax in junwi' chi na quicuerpo ch'u' in junwi' chi na quicuerpo tz'iquin. ⁴⁰ C'o je'e cuerpo xin chila' chicaj in c'o je'e cuerpo xin wawe' chwach'ulew. Congana banon rbanic chi ca'i' pro junwi' nca'yi ja xin chila' chicaj in junwi' chi na nca'yi ja xin wawe' chwach'ulew. ⁴¹ Junwi' ruch'a' ja k'ij in junwi' chi na ruch'a' ja ic' in junwi' chi na quech'a' ja ch'umil pro xna' ma junan ta quech'a' ja ch'umil chiquijunal. ⁴² In queri' c'a tre chakaja' ja tok nc'astaj quewach ja camnaki'. Ja cuerpo kuc'an wawe' chwach'ulew jari' nmuk pa tok'ulew in xa nak'ayi. Pro ja c'a tok xtiyictaji ja kacuerpo chipan ja camíc jari' mchita ak'ayic trij. ⁴³ Ja wawe' chwach'ulew congana lawulo' ja kacuerpo pro ja tok xtiyictaj chipan ja camíc jari' congana chic banon rbanic tri'. Ja wawe' chwach'ulew xa ma kas

ta c'o rchok'ak' ja kacuerpo pro ja tok xtiyictaj chipan ja camíc xa jani' benak pa nim ja rchok'ak' tri'. ⁴⁴ Ja cuerpo kuc'an wawe' chwach'ulew ni rxin wi' kac'aslemal wawe' chwach'ulew pro ja c'a tok xtiyictaj chipan ja camíc jari' rxin chic jun c'ac'a c'aslemal chila' chicaj. Como c'o jun cuerpo rxin ja kac'aslemal wawe' chwach'ulew c'o chi c'a jun cuerpo ari' chakaja' rxin ja kac'aslemal chila' chicaj. ⁴⁵ Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Ja tok winakarsaxi ja nabey achi rbina'an Adán arja' yataj tre jun c'aslemal xin wawe' chwach'ulew, ne'e. Ja c'a tok peti ja Cristo ja q'uisbal Adán nokche' tre, arja' yataj tre chi ncowini nuya' c'aslemal pro jun c'ac'a c'aslemal xin chila' chicaj. ⁴⁶ Pro ma ja ta ja c'aslemal ja xin chila' chicaj nyataj chake nabey pro ja xin wawe' chwach'ulew jari' nyataj chake nabey. Ja xin chila' chicaj jari' c'a después na. ⁴⁷ Ja rAdán arja' wawe' chwach'ulew winakarto wi', ulew ocnak in ruq'uin arja' winakarnakto wi' ja nabey c'aslemal ja xin wawe' chwach'ulew. Ja kajaw Jesucristo arja' chila' chicaj pi wi' in ruq'uin arja' winakarnakto wi' ja jun chic c'aslemal c'ac'a ja xin chila' chicaj. ⁴⁸ Ulew ocnak ja rAdán in ulew okocnak ja rok winak chakaja' in queri' kabanic ajoj ja cani' rbanic arja'. Ja c'a Jesucristo arja' xin chila' chicaj in kanojel ja rok xin chila' chicaj queri' kabanic ja cani' rbanic arja'. ⁴⁹ Cani' kabanonto, yatajnakto jun cuerpo chake ja cani' rcuerpo ja rAdán ja rulew ocnak in nerila' na jun k'ij chakaja' tok nyataj na chake jun cuerpo ja cani' rcuerpo ja Jesucristo ja xin chila' chicaj.

⁵⁰ Ja nmajon rbixic chewe wach'alal quewa' rbanic ri', ja cuerpo ja yatajnak chake wawe' chwach'ulew jari' mta moda xtoc ta chila' chicaj. Ja tok xtiyataj chake ja herencia chi nokeq'ueje' chijutij chipan ja gobierno xin Dios mta moda xtikuc'aj chi ta jawa' cuerpo ri'. Ja xa c'ol ak'ayic

trij jari' mta moda xtiyataj ta tre chi xtiq'ueje' ta chila' chicaj como ja chila' ni majun nak ta ja xtak'ay ta tri'.
⁵¹ Bien tec'waxaj ja xtinbij chic chewe ri'. C'oli ja xtinbij chewe camic ja rawatali nabey pro ja camic k'alasan chic in quewa' rbanic ri'. Ec'oli chake ja ma xquecam ta pro xarwari' ni majun chake ja maquita nq'uextaj na ja rcuerpo. ⁵² Pro ni majun rubi' nbixi tok xtiq'uextaji, cani' tok nayup kaj jutz'it awach xa queri' tiempo nrajo' chi nq'uextaji. Ja tok xtic'axax rukul ja q'uisbal trompeta xin Dios tokoc'ari' xtiq'uextaji. Queri' c'a rbanic como c'oli ja trompeta xin Dios nc'axax na rukul c'ac'ari' xtic'astaj quewach ja camnaki' in mchita ak'ayic chiquij tri'. Ja c'a ec'as na chake eje'e' xtiq'uextaji ja quicuerpo chakaja'.
⁵³ Queri' c'a rbanic como jawa' cuerpo ri' ja xa c'ol ak'ayic ja xa c'o camíc trij ni rjawaxic wi' chi nq'uextaj na, ni rjawaxic wi' chi nyataj na jun chake ja mta ak'ayic mta camíc trij. ⁵⁴ Ja tok xtiq'uextaji jawa' cuerpo ri' ja xa c'ol ak'ayic ja xa c'o camíc trij in tok kuc'an chic ja jun chic cuerpo ja mta ak'ayic ja mta camíc trij tokoc'ari' xtibantaj cumplir jawa' jun tzij ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios ri': —Ja camíc mchita, ba la xoc wi'. ⁵⁵ Ja camíc ni mta wi' jutij ja xkoruch'ec chi ta, ni mta wi' jutij ja xtuban chi ta chake cani' nuban jun itzel cumatz tok nokruti' in nokcam rmal. Queri' ja tz'ibtal can. ⁵⁶ Cani' tre ja cumatz c'o rti'obal in queri' c'a tre ja camíc c'o rti'obal chakaja'. Ja rti'obal ja camíc jari' ja il mac in ja ley xin Dios jari' nyo' rchok'ak' ja il mac. ⁵⁷ Pro maltiox tre ja Dios como arja' nuya' chake chi ajoj nokch'ocmaji pro xa rmal ja kajaw Jesucristo tok nokch'ocmaji.

⁵⁸ Como ajoj nokch'ocmaji wach'alal rmalc'ari' nbij chewe, quixtique'e chi utz, cow ta nixpe'e jutz'it in ni ta netij wi' ek'ij chi rbanic ja samaj rxin ja kajaw Jesucristo. Quirtari' neban jutz'it como bien ewotak chi ja tok xa jun

neban ruq'uin ja kajaw Jesucristo chi rbanic ja samaj jari' c'oli rc'amonto, ma chaka ta queri'.

16

¹ Camic noktzijon jurata ewq'uin tre ja rayuda ja kama-jon rmolic quixin ja kach'alal ja c'o rjawaxic chique. Ja cani' xinbij chique ja kach'alal ja rec'o pa tak iglesia ja rec'o pa cuenta Galacia queri' ta c'a neban ixix chakaja', quewa' rbanic ri'. ² Ja pa tak domingo teparti'ij jun ayuda chejunal jani' nixcowini neya' in tec'olo'. Queri' ta c'a neban utzc'a chi tok xquinekaj ewq'uin c'o chic ja rayuda, ma c'a rmolic ta nbani. ³ Ja c'a tok xquinekaj ewq'uin quewa' nkaban ri'. Ja rixix ne'echa' jule' ewachbil. Ja c'a ranin nenutakel pa Jerusalén chi nequijacha' ja rewayuda in ixix neya'el jule' carta chique ja necojo quixin ja tok xque'ekaji. ⁴ Ja c'a wi rjawaxic chi ninbe anin chakaja' nenwachbilajel c'ari'.

⁵ Anin nixenk'ijla' na pro nink'ax na chipan ja departamento Macedonia nabey como ja nch'obon camic chi tri' nink'ax wi'. ⁶ Pro ja rixix maxla ninq'ueje' na jun tiempo ewq'uin, maxla xtoc'o na rtiempo tew nabey in c'a tokori' xquinel chic jutij ewq'uin. Ja c'a tok xquinel ewq'uin nixcowini nineto'el tre ja nviaje xa bar ta tri' xquinbe chi wi'. ⁷ Ja camic ma ja ta nwajo' ja xta pan alnak nixenk'ijla' can pro ja kas ngana anin nineq'ueje' na jun tiempo ewq'uin ja wi queri' rvoluntad ja kajaw Jesucristo. ⁸ Pro ja camic ninq'ueje' na más pa Efeso in c'a tokori' xtinmajel ja nviaje ja tok xtoc'owi ja nmak'ij Pentecostés. ⁹ Pro maquinesi camic como ja Dios c'o jun nimlaj samaj rjakon chinwach wawe' pro jun samaj ja congana q'uiy rc'amonto. In jun chic, como jawa' samaj ri' e q'uiy ja rc'ulel chewi' tok maquinel wawe' camic.

¹⁰ Ja c'a wi xtekaji ja Timoteo ewq'uin kas qui'il rc'ulic tebana', maxta tuna' ri' emwal. Quirtari' neban jutz'it tre como samaj rxin ja kajaw Jesucristo ja nuban, xa junan ja kasamaj chi ok ca'i' ruq'uin. ¹¹ Rmalc'ari' nbij chewe, maxta c'o jun chewe tuban tre ja ni mta. Pro ja neban, kas qui'il rjachic tebana'to in teto'o'to tre ja rviaje como anin wayben wawe' e rachbil ja jule' chic kach'alal.

¹² Ja kach'alal Apolos congana xinban animar chi nbe ewq'uin nixerk'ijla': —Que'awachbilajel ja jule' kach'alal ja nebe pa Corinto, xinche' tre, pro arja' xbij chwe: —Ni maquincowin wi' xquinbe ta cuq'uin camic xarwari' nak k'ij xtitzur mwal can ninbe cuq'uin. Queri' xbij chwe.

¹³ Ja c'a rixix ni ta xquixc'asc'ot wi', ni ta xtitique' wi' chi utz ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo, ni ta cow wi' xquixpe'e chwach ja ritzelal, ni ta xtecoj wi' rchok'ak' ja Dios pa tak ec'aslemal. ¹⁴ Ni ta necoj wi' ja rajoben ri'il xin Dios chi rbanic xa nak ta ja neban je'e.

¹⁵ Anin kas nban recomendar chewe wach'alal chi congana ta neban respetar ja kach'alal Estéfnas. Bien ewotak chi arja' e rachbil ja rfamilia kas quinimaj ja Jesucristo nabey chewach ewanojel ja rixc'o chipan ja departamento Acaya. Bien ewotak chi eje'e' xajutij quimajon quto'ic ja kach'alal ja tok c'o rjawaxic chique. ¹⁶ In ixix chakaja' kas nban recomendar chewe chi congana ta ne'animaj ja kach'alal ja re quitakari'. In queri' ta c'a neban chique canojel ja neto'o quixin ja kach'alal in nquetij quek'ij chi rbanic ja samaj xin Dios. ¹⁷ Anin congana ninquicoti ja xe'urkaji ja rEstéfnas wq'uin e rachbil ja Fortunato in Acaico. Ninquicoti como eje'e' tok xe'urkaji jari' cani' ixix jun ixc'o wq'uin nna' kaj. ¹⁸ Como anin congana nxuc'uxu'i ja wanma cumal in wotak chi nxuc'uxu'i ja

rewanma ixix cumal chakaja'. Lok' que'ena'a' ja kach'alal ja re quitakari'.

¹⁹ Ja kach'alal ja rec'o pa tak iglesia chipan ja departamento Asia eje'e' nquetakel rutzil ewach. Ja rAquila rachbil Priscila eje'e' pa rubi' ja kajaw Jesucristo congana nquetakel rutzil ewach in queri' nqueban chakaja' ja riglesia ja nquemol qui' pa cochoch. ²⁰ Canojel ja kach'alal nquetakel rutzil ewach. Ja c'a rixix teya'a' rutzil ewach chakaja' chibil tak ewi' pro ruq'uin ta ja rajoben ri'il xin Dios.

²¹ Ja c'a camic anin ja rin Pablo ntakel rutzil ewach pro jari' anin nintz'ibanel ruq'uin nuk'a'.

²² Ja wi c'o jun ma lok' ta xtuna' ja kajaw Jesucristo jari' yatal tre chi xa itzel ntz'at rmal ja Dios. Ja c'a kajaw Jesucristo arja' npi chi na jutij.

²³ Ja rutzil ja nkacochij tre ja kajaw Jesucristo xtiq'ueje' ta ewq'uin. ²⁴ Anin nixwajo' ewanojelal pro rumac ja xa jun kabanon ewq'uin ruq'uin ja Jesucristo tok nixwajo'. Amén.

Ja C'ac'a Chominem

New Testament in Tz'utujil Western; tzj (GT:tzj:Tz'utujil)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tz'utujil

Dialect: Western

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tz'utujil [tzj] (Western), Guatemala

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tz'utujil

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

9edbc891-45bd-575d-b4d1-5ba8f0ea4ba8